

INFORME

març2021

Impacte de la COVID-19 en el mercat de treball

Una aproximació a la pobresa
en el treball a la província de Barcelona i al
conjunt català

CCOO

Impacte de la COVID-19 en el mercat de treball

Una aproximació a la pobresa en el treball a la província de Barcelona i al conjunt català

Coordinació:
Romina Garcia

Elaboració:
Romina Garcia
Albert Ferrer
Salvador Clarós

Suport:
Ricard Bellera (Secretaria de Treball i economia)
Luis Zarapuz (Gabinet Económico de CCOO)

Maquetació:
Miquel de Toro

Barcelona, Març del 2021

Amb el suport de

Índex

1. Introducció	7
2. Mercat de treball	9
2.1 Principals indicadors del mercat de treball	9
2.2 Jornada laboral	16
2.3 Tipus de contracte	21
2.4 Població assalariada per grans sectors i ocupacions	24
2.5 Efecte desànim	30
2.6 Risc de pobresa a la feina	32
2.7 Teletreball	35
2.8 Hores extres no remunerades	37
3. Llars i activitat laboral	42
3.1 Llars sense ingressos	42
3.2 Taxa de risc de pobresa i exclusió social	46
4. Protecció per atur	49
4.1 Durada de l'atur	50
4.2 Evolució de les prestacions contributives	53
4.3 Cobertura front l'atur	54
4.4 Expedients de regulació d'ocupació	56
5. Resum executiu	60
6. Conclusions	66

1. INTRODUCCIÓ

En aquest informe hem volgut conèixer l'impacte sense precedents que ha tingut la crisi sanitària originada per la COVID-19 en el mercat de treball a Catalunya i a la província de Barcelona, i com aquest impacte ha incidit en la pobresa en el treball. Tal i com hem fet en edicions anteriors on hem abordat el concepte de pobresa laboral, hem analitzat tres factors que expliquen l'empobriment de les persones treballadores. Considerem que aquests factors són el mercat de treball, la situació de les llars i el sistema de protecció social. Aquestes tres variables aporten informació rellevant per realitzar aquesta aproximació a les situacions de pobresa que envolten el treball, així com també per veure les febleses del mercat de treball posades de manifest per la pandèmia i que han fet augmentar la desigualtat a Catalunya.

Com sempre, han estat referències importants per nosaltres, materials com l'informe *Pobreza y trabajadores pobres en España*, realitzat per la Fundación Primero de Mayo, així com l'informe que va publicar el CTECS amb el títol *El risc de pobresa relacionat amb el mercat de treball*. Aquests estudis han estat útils per orientar el nostre enfocament i ens han fet considerar els tres factors com a fonamentals per tal d'elaborar la nostra aproximació a la pobresa en el treball. Tanmateix, per tal d'analitzar la situació actual amb l'esclat de la pandèmia hem incorporat altres aspectes com ara el teletreball, els expedients de regulació d'ocupació i les hores extres no retribuïdes, que ens han permès conèixer de més a prop les situacions viscudes per la població treballadora en situació de confinament i en la posterior desescalada.

En la present edició hem pres com a període a estudiar, la situació prèvia a l'esclat de la pandèmia, exactament un any abans i el període de plena crisi amb el confinament domiciliari i la posterior desescalada. Aquesta visió del 2n trimestre de 2019 i 2n i 3r trimestre de 2020 ens ha permès conèixer els efectes ocasionats per una crisi sense precedents i com han afectat els factors exògens de la crisi sanitària al mercat de treball, que arrossega dèficits estructurals de forma permanent. La pobresa laboral, que és l'objecte d'estudi d'aquest document vindrà definida per tots aquests aspectes.

Hem treballat les dades desagregades per sexes, sempre que ha estat possible i la mostra ens ho ha permès, així com la desagregació territorial, per províncies, ja que la província de Barcelona, a més del conjunt català, és la demarcació que hem analitzat en detall.

Com a eina principal per obtenir els resultats de la cerca, hem partit de l'explotació estadística de les microdades de l'Enquesta de població activa. També hem fet servir altres fonts de dades que hem considerat d'utilitat com ara les que proporciona el

Ministerio de Trabajo y Economía Social, l'Enquesta de condicions de vida i l'Enquesta anual d'estructura salarial.

El primer apartat de l'informe que fa referència al mercat de treball, analitza i situa els principals indicadors com ara l'activitat, l'atur, l'ocupació, la temporalitat, el tipus de jornada, l'efecte desànim i el teletreball. També aborda el risc de pobresa en el treball i les hores extres no retribuïdes.

Al següent capítol, hem abordat la situació de les llars catalanes en relació a la percepció d'ingressos de les persones que hi viuen. En concret, ens ha interessat especialment veure com afecta la manca d'ingressos de caràcter laboral (salari o prestacions contributives) a les famílies. Amb aquesta voluntat, hem analitzat la situació de les llars sense ingressos de la província de Barcelona i del conjunt del territori català. Aquest exercici ens ha permès detectar les situacions de major vulnerabilitat davant la pobresa i l'exclusió social. En aquesta línia, hem fet servir la taxa AROPE (en risc de pobresa i exclusió social), indicador que ens ha mostrat que una quarta part de la població a Catalunya es troba per sota del llindar de pobresa o exclusió social.

El capítol dedicat al sistema de protecció social, en concret a la protecció per atur i a l'evolució dels expedients de regulació temporal d'ocupació, ens ha permès conèixer la cobertura front a la manca de feina així com el volum d'ERTOs que s'han dut a terme a Catalunya en període de pandèmia. Altrament, també hem abordat la problemàtica de l'atur de llarga i molt llarga durada i les conseqüències socials de totes les persones que es troben en aquesta situació i no poden gaudir de cap mesura de protecció social, quedant exposades a situacions de vulnerabilitat.

Finalment, hem situat el resum executiu i les conclusions que hem extret del present estudi.

Amb aquest document hem volgut conèixer l'impacte que ha tingut la pandèmia sobre el mercat de treball a partir dels tres pilars que permeten abordar la pobresa en el treball i palpar les negatives conseqüències sobre les persones treballadores que ha tingut aquest any de crisi sanitària sense precedents.

2. MERCAT DE TREBALL

En aquest apartat de l'informe s'han tingut en compte els indicadors més rellevants del mercat de treball com són l'activitat, l'ocupació, l'atur, la jornada laboral, la temporalitat, l'efecte desànim i el risc de pobresa en el treball. Enguany, també hem considerat oportú abordar el teletreball, com a opció per seguir treballant preservant la salut d'una part de la població treballadora donada la situació de pandèmia originada per la COVID-19. Altrament, també hem considerat important analitzar les hores extres no pagades. L'increment desmesurat que han tingut aquestes, en el període analitzat, mostra que les càrregues de treball de moltes persones treballadores han estat extremadament intenses, deixant veure una realitat molt dura.

Enguany, i pel context en el que ens trobem de pandèmia, de fort sotrac de l'economia i del mercat de treball, hem analitzat el període preconfinament i l'actual. En aquest sentit hem abordat la realitat del 2n trimestre de 2019 i el 2n trimestre de 2020 per tal de veure quin escenari ha deixat la crisi sanitària i les conseqüències directes en el mercat de treball. Però també hem volgut veure la tendència entre el 2n i 3r trimestre de 2020, per tal de veure quins canvis s'han donat en la recuperació de la sacsejada i com és aquesta nova realitat.

2.1 Principals indicadors del mercat de treball

Població activa

La població activa de 16 a 64 anys a Catalunya (població en edat de treballar i disponible per fer-ho), el segon trimestre de 2020 és de 3.662.696 persones. En el darrer any, l'activitat ha caigut en un 4,2%, el que es tradueix en 159.779 persones actives menys que abans de la pandèmia.

Caiguda de la població activa en un 4,2% respecte 2019

Taula 2.1.1 Població activa per províncies

	Barcelona	Girona	Lleida	Tarragona	Total
2n trim 2019	2.821.646	390.605	217.104	393.120	3.822.475
2n trim 2020	2.697.871	376.297	208.099	380.429	3.662.696
variació (N)	-123.775	-14.308	-9.005	-12.691	-159.779
variació (%)	-4,4	-3,7	-4,1	-3,2	-4,2
	Barcelona	Girona	Lleida	Tarragona	Total
2n trim 2020	2.697.871	376.297	208.099	380.429	3.662.696
3r trim 2020	2.793.347	387.234	216.808	395.410	3.792.799
variació (N)	95.476	10.937	8.709	14.981	130.103
variació (%)	3,5	2,9	4,2	3,9	3,6

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

Un 73,7% del total de la població activa es troba a la província de Barcelona, demarcació que aglutina a 2.697.871 persones actives. Al llarg de l'any analitzat, aquest territori ha sofert una pèrdua significativa de població activa, fins i tot superior a la del conjunt català en intensitat. Concretament, Barcelona ha perdut 123.775 persones actives, reducció que suposa un 4,4% menys.

La comparativa intertrimestral, però ens mostra una recuperació de la població activa certament esperançadora. Entre el 2n i el 3r trimestre de 2020 l'activitat ha augmentat en un 3,6% i 130.103 persones. En el cas de Barcelona, la recuperació ha sigut del 3,5% i 95.476 persones actives més.

Les dades desagregades per sexes mostren com, en el darrer any, tant homes com dones han patit una caiguda de la població activa, però les dones ho han fet de manera més intensa. Aquesta diferència entres sexes es dona tant pel conjunt català com per la demarcació de Barcelona.

Taula 2.1.2 Variació població activa per sexes

	Barcelona			Catalunya		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
2n trim 2019	1.455.252	1.366.395	2.821.647	1.996.846	1.825.632	3.822.478
2n trim 2020	1.407.327	1.290.544	2.697.871	1.927.153	1.735.542	3.662.695
variació (N)	-47.925	-75.851	-123.776	-69.693	-90.090	-159.783
variació (%)	-3,3	-5,6	-4,4	-3,5	-4,9	-4,2
	Barcelona			Catalunya		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
2n trim 2020	1.407.327	1.290.544	2.697.871	1.927.153	1.735.542	3.662.695
3r trim 2020	1.449.459	1.343.889	2.793.348	1.989.225	1.803.575	3.792.800
variació (N)	42.132	53.345	95.477	62.072	68.033	130.105
variació (%)	3,0	4,1	3,5	3,2	3,9	3,6

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

En el cas dels homes, han patit una reducció del 3,5% mentre que les dones ho han fet en un 4,9% menys en un any i pel global català. A la província de Barcelona, la reducció ha estat del 3,3% per ells i del 5,6% per elles. Per tant, les dones pateixen una reducció de l'activitat de manera més intensa.

La comparativa entre 2n i 3r trimestre de 2020 però, ens indica una recuperació tant masculina com femenina i en aquest cas, són elles les que mostren una recuperació més accentuada. En aquest sentit, elles han incrementat l'activitat en un 3,9% mentre que ells ho han fet en un 3,2% pel conjunt català. A la demarcació de Barcelona, les dones han augmentat en un 4,1% i els homes en un 3%.

Per tant, tot i el sotrac de l'activitat en relació al període pre-COVID-19, s'ha donat una recuperació de la població activa entre els darrer trimestres i en plena pandèmia.

Taula 2.1.3 Taxes d'activitat per sexes

	Barcelona			Catalunya		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
2n trim 2019	82,0	75,2	78,6	82,1	74,7	78,4
2n trim 2020	78,9	70,7	74,8	78,6	70,5	74,6
variació en p.p*	-3,1	-4,5	-3,8	-3,5	-4,2	-3,8

	Barcelona			Catalunya		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
2n trim 2020	78,9	70,7	74,8	78,6	70,5	74,6
3r trim 2020	81,0	73,7	77,3	81,1	73,2	77,1
variació en p.p*	2,1	3,0	2,5	2,5	2,7	2,5

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

*punts percentuals.

L'anàlisi de les taxes d'activitat mostra poques diferències entre Catalunya i la província de Barcelona. La taxa d'activitat el 2n trimestre de 2020 és del 74,6% pel conjunt i del 74,8% per la demarcació. Sí que hi ha diferències notables entre sexes, ja que entre homes i dones hi ha una diferència d'entorn a 8 punts en detriment d'elles, tant pel global català com per a la província de Barcelona.

L'evolució interanual del període pre-pandèmia a l'actual, evidencia una reducció de la taxa d'activitat, concretament de 3,8 punts percentuals tant per Catalunya com per a la província de Barcelona. Per sexes, elles han reduït en 4,2 punts percentuals pel global i 4,5 punts a la demarcació, mentre que ells ho han fet en 3,5 punts i 3,1 punts respectivament.

Al 2n trimestre de 2020 a Catalunya, les dones presenten una taxa d'activitat del 70,5% i els homes del 78,6%, mentre que a Barcelona aquest indicador és del 70,7% per les dones i del 78,9% pels homes, taxes masculines lleugerament més altes que la mitjana catalana.

En relació al període més recent, entre el 2n i 3r trimestre de 2020, les taxes d'activitat han augmentat de manera general, tant homes com dones i en la demarcació de Barcelona i pel conjunt català. En aquest període, són les dones les que recuperen amb més intensitat el nivell perdut en plena pandèmia. Tot i aquesta lleugera recuperació superior de les dones, les taxes difereixen molt entre sexes, evidenciant la inferior presència femenina en el mercat de treball l'any 2020.

Població ocupada

La població ocupada de 16 a 64 anys a Catalunya, el 2n trimestre de 2020 és de 3.190.990 persones. En el darrer any, l'ocupació ha sofert una reducció de 202.155 persones ocupades, una pèrdua del 6% pel conjunt català.

Taula 2.1.4 Població ocupada per províncies

	Barcelona	Girona	Lleida	Tarragona	Total
2n trim 2019	2.511.560	349.401	195.045	337.139	3.393.145
2n trim 2020	2.358.442	321.523	188.968	322.057	3.190.990
variació (N)	-153.118	-27.878	-6.077	-15.082	-202.155
variació (%)	-6,1	-8,0	-3,1	-4,5	-6,0
	Barcelona	Girona	Lleida	Tarragona	Total
2n trim 2020	2.358.442	321.523	188.968	322.057	3.190.990
3r trim 2020	2.415.785	341.364	195.472	334.164	3.286.785
variació (N)	57.343	19.841	6.504	12.107	95.795
variació (%)	2,4	6,2	3,4	3,8	3,0

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

Un 73,9% del total de la població ocupada catalana es localitza a la província de Barcelona; exactament hi ha 2.358.442 ocupats i ocupades. Entre el 2019 i el 2020 aquesta demarcació ha vist com s'han destruït 153.118 llocs de treball (-6,1%).

L'anàlisi entre el darrer període, del 2n al 3r trimestre de 2020 deixa veure com l'ocupació s'ha recuperat en un 3% i 95.795 persones ocupades més. La tendència a la província de Barcelona també ha estat positiva en 57.343 persones i un 2,4% d'increment en un trimestre.

Es redueix l'ocupació en més de 200.000 persones a Catalunya entre el període pre-COVID-19 i l'actual, però es recupera en gairebé 96.000 en un trimestre.

Taula 2.1.5 Variació de la població ocupada per sexes

	Barcelona			Catalunya		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
2n trim 2019	1.297.390	1.214.170	2.511.560	1.775.931	1.617.215	3.393.146
2n trim 2020	1.226.752	1.131.690	2.358.442	1.680.891	1.510.099	3.190.990
variació (N)	-70.638	-82.480	-153.118	-95.040	-107.116	-202.156
variació (%)	-5,4	-6,8	-6,1	-5,4	-6,6	-6,0
	Barcelona			Catalunya		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
2n trim 2020	1.226.752	1.131.690	2.358.442	1.680.891	1.510.099	3.190.990
3r trim 2020	1.268.661	1.147.124	2.415.785	1.743.300	1.543.485	3.286.785
variació (N)	41.909	15.434	57.343	62.409	33.386	95.795
variació (%)	3,4	1,4	2,4	3,7	2,2	3,0

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

L'anàlisi per sexes i respecte el 2019, mostra com les dones, tant pel conjunt català com per a la província de Barcelona, pateixen una reducció de l'ocupació més accentuada que la masculina que també decreix. Exactament, l'ocupació femenina es redueix en un 6,6%

pel global i en un 6,8% a Barcelona. En el cas de l'ocupació masculina, la reducció és d'un 5,4% en ambdós casos.

L'evolució en el darrer temps, del 2n al 3r trimestre de 2020, permet veure una recuperació de l'ocupació, tant pel conjunt català com per la demarcació de Barcelona, però aquesta recuperació de l'ocupació ha estat sobretot masculina. Els homes recuperen un 3,4% a Barcelona i un 3,7% a Catalunya, mentre que les dones ho fan en un 1,4% i un 2,2% respectivament.

Així doncs, després de la forta destrucció d'ocupació que deixa veure la pandèmia de la COVID-19, i que castiga amb més severitat les dones, hi ha una recuperació de llocs de treball, però aquests són ocupats sobretot per homes.

La destrucció d'ocupació en plena crisi sanitària s'accentua entre les dones, mentre que la recuperació de llocs de treball del darrer trimestre és marcadament masculina.

Taula 2.1.6 Taxes d'ocupació per sexes

	Barcelona			Catalunya		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
2n trim 2019	73,1	66,8	69,9	73,0	66,1	69,6
2n trim 2020	68,8	62,0	65,4	68,6	61,4	65,0
variació en p.p*	-4,3	-4,8	-4,5	-4,4	-4,7	-4,6
	Barcelona			Catalunya		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
2n trim 2020	68,8	62,0	65,4	68,6	61,4	65,0
3r trim 2020	70,9	62,9	66,8	71,1	62,7	66,9
variació en p.p*	2,1	0,9	1,4	2,5	1,3	1,9

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).
*punts percentuals.

L'anàlisi de les taxes d'ocupació evidencia la pèrdua de llocs de treball amb una caiguda de 4,6 punts percentuals i situant-se en un 65% pel global català el 2n trimestre de 2020. En aquest període de clara afectació de la crisi sanitària, les dones han reduït en 4,7 punts percentuals assolint una taxa del 61,4%, mentre que els homes ho han fet en 4,4 punts menys i situant-se en un 68,6% de taxa d'ocupació en el global català.

Respecte la província de Barcelona, la tendència ha estat molt semblant amb una reducció de 4,5 punts percentuals resultant una taxa del 65,4%. En el cas de les dones, han reduït 4,8 punts i s'han situat en un 62%, mentre que els homes ho han fet en 4,3 punts assolint una taxa del 68,8%. Malgrat la reducció més pronunciada entre les dones, les taxes entre sexes disten molt en detriment d'elles, evidenciant clares dificultats i majors obstacles en l'accés al mercat de treball respecte els seus companys.

L'anàlisi entre els darrers trimestres, evidencien la recuperació de l'ocupació, ja que la taxa del 3r trimestre de 2020 augmenta en 1,9 punts i se situa en un 66,9% pel conjunt

català. En aquest sentit, tant homes com dones han vist incrementar aquest indicador, ells en 2,5 punts amb una taxa d'ocupació del 71,1% i elles en 1,3 punts i una taxa del 62,7%.

A la província de Barcelona, la tendència ha estat força similar. Pel conjunt de la demarcació, la taxa ha arribat al 66,8% amb 1,4 punts percentuals més que el 2n trimestre de 2020. En el cas de les dones, han incrementat en 0,9 punts i se situen amb una taxa del 62,9%, mentre que els homes han augmentat en 2,1 punts assolint una taxa d'ocupació del 70,9%.

Per tot això, les dones recuperen a menor ritme la pèrdua d'ocupació causada per l'aturada econòmica i la crisi sanitària i la diferència entre taxes continua sent alarmant ja que disten entorn a 8 punts percentuals. Cal tenir present, que la recuperació en termes d'ocupació, es dona en un trimestre que abarca la temporada d'estiu, i per tant, caldrà veure si es manté aquesta ocupació fins a finals de 2020 o simplement respon a la situació de desescalada i període estival.

Població en situació d'atur

La població de 16 a 64 anys sense feina a Catalunya, el 2n trimestre de 2020 és de 471.706 persones. Entre 2019 i 2020 l'atur ha patit un increment del 9,9%, el que es tradueix en 42.376 persones.

Taula 2.1.7 Població en situació d'atur per províncies

	Barcelona	Girona	Lleida	Tarragona	Total
2n trim 2019	310.086	41.204	22.059	55.981	429.330
2n trim 2020	339.429	54.774	19.131	58.372	471.706
variació (N)	29.343	13.570	-2.928	2.391	42.376
variació (%)	9,5	32,9	-13,3	4,3	9,9
	Barcelona	Girona	Lleida	Tarragona	Total
2n trim 2020	339.429	54.774	19.131	58.372	471.706
3r trim 2020	377.562	45.870	21.336	61.246	506.014
variació (N)	38.133	-8.904	2.205	2.874	34.308
variació (%)	11,2	-16,3	11,5	4,9	7,3

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

Un 72% del total de la població desocupada catalana es troba a la província de Barcelona, percentatge que es tradueix en 339.429 persones en cerca de feina sense èxit. Aquest territori ha patit un augment de 29.343 persones en situació d'atur, o el que és el mateix, ha crescut en un 9,5% el nombre de persones sense feina. Aquesta demarcació ha patit un increment de l'atur lleugerament inferior a la mitjana catalana.

L'inici de la pandèmia va deixar més de 471.000 persones sense feina, un 9,9% més que abans de la crisi.

Les xifres desagregades per sexes, mostren un comportament ben diferent entre homes i dones. Si tenim en compte l'evolució interanual de 2019 a 2020, pel global català les dones han augmentat l'atur en un 8,2% mentre que els homes ho han fet en un 11,5%. A la demarcació de Barcelona, els resultats han sigut més dispars, ja que mentre els homes han patit un increment de l'atur del 14,4%, les dones han augmentat en un 4,4%.

En canvi si tenim en compte el comportament entre el 2n i 3r trimestre de 2020, podem veure que només les dones han sofert un increment de l'atur, exactament del 15,4% mentre que els homes han reduït en un 0,1%. Si tenim en compte que el creixement global de l'atur ha estat del 7,3%, es pot veure com les dones es troben molt per sobre d'aquest increment a Catalunya.

Taula 2.1.8 Variació de la població aturada per sexes

	Barcelona			Catalunya		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
2n trim 2019	157.862	152.225	310.087	220.915	208.417	429.332
2n trim 2020	180.575	158.854	339.429	246.262	225.443	471.705
variació (N)	22.713	6.629	29.342	25.347	17.026	42.373
variació (%)	14,4	4,4	9,5	11,5	8,2	9,9
	Barcelona			Catalunya		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
2n trim 2020	180.575	158.854	339.429	246.262	225.443	471.705
3r trim 2020	180.798	196.765	377.563	245.925	260.090	506.015
variació (N)	223	37.911	38.134	-337	34.647	34.310
variació (%)	0,1	23,9	11,2	-0,1	15,4	7,3

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

En el cas de la província de Barcelona, entre 2n i 3r trimestre, les dones han augmentat en un 23,9% i en canvi els homes ho han fet amb un insignificant 0,1%.

Taula 2.1.9 Taxes d'atur per sexes

	Barcelona			Catalunya		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
2n trim 2019	10,8	11,1	11,0	11,1	11,4	11,2
2n trim 2020	12,8	12,3	12,6	12,8	13,0	12,9
variació en p.p*	2,0	1,2	1,6	1,7	1,6	1,7
	Barcelona			Catalunya		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
2n trim 2020	12,8	12,3	12,6	12,8	13,0	12,9
3r trim 2020	12,5	14,6	13,5	12,4	14,4	13,3
variació en p.p*	-0,3	2,3	0,9	-0,4	1,4	0,4

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

L'anàlisi de les taxes d'atur mostra un increment notable de la incidència de l'atur entre la població treballadora. Si bé abans de la pandèmia la taxa d'atur era de l'11,2%, el 2n trimestre de 2020 s'ha situat en un 12,9%. A la província de Barcelona, l'augment ha estat similar i la taxa de desocupació ha resultat del 12,6%.

L'anàlisi per sexes mostra com els homes han incrementat la taxa d'atur en 2 punts percentuals a la demarcació de Barcelona i 1,7 punts al conjunt català. Mentre que les dones ho han fet en 1,2 i 1,6 punts, respectivament. Tot i l'augment més accentuat entre els homes, les dones pateixen l'atur de manera lleugerament superior.

Si ens fixem en l'evolució entre el 2n i 3r trimestre de 2020, podem veure com els homes aconseguen reduir la taxa d'atur tant pel global català com a la província de Barcelona. En el primer cas ho han fet en 0,4 punts percentuals menys i en el segon en 0,3 punts menys. Per contra, les dones entre aquests trimestres, veuen com la taxa d'atur incrementa en 2,3 punts a la província de Barcelona i en 1,4 punts a Catalunya.

En aquest apartat s'ha pogut veure el punt d'inflexió en el mercat de treball que ha generat l'aturada de l'activitat, la crisi sanitària causada per la COVID-19 i el confinament i com aquests factors han incidit en els nivells d'ocupació i atur del mercat de treball català. Si bé respecte el 2019 s'ha constatat destrucció d'ocupació i increment de l'atur, el 3r trimestre de 2020 deixa veure una certa recuperació en termes d'ocupació, però deixant enrere, com sempre, a les dones que recuperen de manera més lenta. Aquesta recuperació cal situar-la, sobretot, que es genera en període de desescalada i plena temporada d'estiu. Caldrà veure doncs, com es mantenen els nivells d'ocupació i com es redueix l'atur. Si és a costa dels drets i condicions de les persones treballadores o s'implementen mesures que apostin per l'ocupació de qualitat i per corregir les desigualtats entre homes i dones, entre altres.

2.2 Jornada laboral

Parcialitat

En aquest apartat s'ha volgut conèixer l'evolució dels tipus de jornada, parcial i completa, des d'abans de la pandèmia fins ara, tant a la província de Barcelona com al conjunt català. D'aquesta manera, s'ha pogut veure quina ha estat l'evolució de la jornada a temps parcial i si les persones tenen més o menys probabilitat de treballar sota aquest tipus de jornada. Altrament, també hem volgut recollir el fenomen de la parcialitat involuntària, indicador clar de precarietat laboral i que, malauradament, pateixen moltes persones treballadores a Catalunya.

Taula 2.2.1 Població ocupada per tipus de jornada (2n trim 2020)

	Barcelona	Girona	Lleida	Tarragona	Total
Jornada completa	2.068.628	281.636	162.420	276.570	2.789.254
Jornada parcial	289.814	39.887	26.548	45.487	401.736
Total	2.358.442	321.523	188.968	322.057	3.190.990

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

La població ocupada de 16 a 64 anys que treballa a jornada completa a Catalunya, el 2n trimestre de 2020 és de 2.789.254 persones. Això suposa el 87,4% de la població ocupada. Per contra, trobem 401.736 persones que treballen a jornada parcial.

L'evolució interanual i per Catalunya, mostra com l'ocupació a temps complet ha caigut en 119.308 persones (-4,1%) mentre que la parcial ho ha fet en 82.847 (-17,1%). En el cas de la demarcació de Barcelona, l'ocupació a temps complet s'ha reduït en 83.672 persones (-3,9%) i la parcial en 69.446 persones (-19,3%). Per tant, s'ha destruït ocupació a temps parcial amb molta més intensitat que ocupació a temps complet, i sobretot a la demarcació de Barcelona, en període de pandèmia.

Taula 2.2.2 Variació de la població ocupada per tipus de jornada (2n trim 2019- 2n trim 2020)

(N)	Barcelona	Girona	Lleida	Tarragona	Total
Completa	-83.672	-23.679	-1.884	-10.073	-119.308
Parcial	-69.446	-4.199	-4.193	-5.009	-82.847
Total	-153.118	-27.878	-6.077	-15.082	-202.155
(%)	Barcelona	Girona	Lleida	Tarragona	Total
Completa	-3,9	-7,8	-1,1	-3,5	-4,1
Parcial	-19,3	-9,5	-13,6	-9,9	-17,1
Total	-6,1	-8,0	-3,1	-4,5	-6,0

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

Taula 2.2.3 Variació de la població ocupada per tipus de jornada (2n-3r trim 2020)

(N)	Barcelona	Girona	Lleida	Tarragona	Total
Completa	25.634	19.135	8.322	6.997	60.088
Parcial	31.708	705	-1.818	5.111	35.706
Total	57.342	19.840	6.504	12.108	95.794
(%)	Barcelona	Girona	Lleida	Tarragona	Total
Completa	1,2	6,8	5,1	2,5	2,2
Parcial	10,9	1,8	-6,8	11,2	8,9
Total	2,4	6,2	3,4	3,8	3,0

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

Si tenim en compte l'evolució entre el 2n i 3r trimestre de 2020, en canvi, l'ocupació a temps complet augmenta en 60.088 persones (2,2%) i la parcial ho fa en 35.706 persones (8,9%).

A la província de Barcelona, la tendència ha estat similar, però destaca el fort augment de la població ocupada a temps parcial. Concretament ha incrementat en un 10,9% i 31.708 persones més que el trimestre anterior. El cas de l'ocupació a temps complet també ha crescut, però en un suau 1,2% i 25.634 persones més.

Taula 2.2.4 Taxes de parcialitat per sexes

	Barcelona			Catalunya		
	Home	Dona	Total	Home	Dona	Total
2n trim 2019	7,5	21,6	14,3	6,9	22,4	14,3
2n trim 2020	7,1	17,9	12,3	6,7	19,1	12,6
variació en p.p*	-0,4	-3,7	-2,0	-0,2	-3,3	-1,7
	Barcelona			Catalunya		
	Home	Dona	Total	Home	Dona	Total
2n trim 2020	7,1	17,9	12,3	6,7	19,1	12,6
3r trim 2020	7,5	19,7	13,3	6,9	20,5	13,3
variació en p.p*	0,4	1,8	1,0	0,2	1,4	0,7

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).
*punts percentuals.

Si ens fixem en la taxa de parcialitat, entre 2019 i 2020, és a dir, des d'abans de l'inici de la pandèmia i just en confinament, es pot veure com ha reduït en 1,7 punts pel global català i 2 punts a la província de Barcelona. En aquest període, les dones han patit una reducció de 3,3 punts a Catalunya i 3,7 punts a la demarcació estudiada, deixant unes taxes del 19,1% i 17,9% respectivament. En canvi els homes, en aquest mateix període, han vist reduir la taxa de parcialitat en 0,2 punts pel conjunt català i 0,4 punts a Barcelona. La taxa de parcialitat masculina és inferior a la femenina en més de 12 punts percentuals, situant-se entorn al 7%.

La taxa de parcialitat femenina continua sent notablement superior a la masculina en més de 12 punts.

L'evolució més recent, la que podem conèixer entre el 2n i 3r trimestre de 2020, permet veure un increment de la incidència de la parcialitat en les persones treballadores, sobretot en les dones, tant en el conjunt català com en la província de Barcelona. A Catalunya la taxa puja fins al 13,3% el 3r trimestre de 2020, 0,7 punts percentuals més que el trimestre anterior. En el cas de les dones ho fa en 1,4 punts assolint una taxa del 20,5% mentre que els homes incrementen en 0,2 punts arribant a un 6,9% de taxa de parcialitat.

A la província de Barcelona, la tendència és similar, on les dones incrementen en 1,8 punts i els homes en 0,4 punts. La taxa femenina és del 19,7% i la masculina del 7,5% el 3r trimestre de 2020.

Així doncs, es constata un any més que la parcialitat recau majoritàriament sobre les dones, tot i la reducció de la parcialitat en període de crisi. El treball a temps parcial és el

més vulnerable en moments d'aturada econòmica i destrucció d'ocupació, així com ho és també el treball temporal. No obstant, la lleugera recuperació del sotrac que vivim deixa veure que el treball a temps parcial es recupera amb certa agilitat un cop creix l'ocupació. Una mostra més de precarietat del mercat de treball, que busca recuperar-se amb ocupació inestable i gens robusta i que respon majoritàriament al període d'estiu i desconfinament.

La taula 2.2.5 mostra els motius del treball a temps parcial. Conèixer de prop les motivacions del tipus de jornada és clau per entendre que la parcialitat és un indicador de precarietat laboral si aquesta és involuntària. En aquest sentit, el fet de no haver pogut trobar una feina a jornada completa és l'opció que defineix l'involuntarietat.

Si observem els resultats de la taula en percentatges, podem veure que la taxa de parcialitat involuntària a Catalunya el 2n trimestre de 2020 és del 44,8% i per a la província de Barcelona és del 45%, sense diferències significatives.

Tenint present que hi ha un volum molt més gran de dones que homes que treballen a temps parcial, les diferències entre sexes són destacables. A Catalunya un 49,2% dels homes que treballen a jornada parcial voldrien una feina a jornada completa. En aquesta mateixa situació ens trobem un 43% del total de dones que treballen a jornada parcial.

Taula 2.2.5 Motius del treball a temps parcial (2n trim 2020)

	Barcelona			Catalunya		
	Home	Dona	Total	Home	Dona	Total
Desconeix el motiu	0	0	0	550	424	974
Seguir cursos de formació	18.888	21.728	40.616	21.669	26.191	47.860
Malaltia o incapacitat pròpia	914	4.809	5.723	1.973	8.233	10.206
Cura d'infants o adults malalts, incapacitats o gent gran	2.721	26.236	28.957	3.801	39.454	43.255
Altres obligacions familiars o personals	0	19.982	19.982	0	27.751	27.751
No haver pogut trobar una ocupació de jornada	43.115	87.322	130.437	55.811	124.033	179.844
No voler una ocupació de jornada completa	2.837	21.880	24.717	4.715	34.233	38.948
Altres raons	18.652	20.731	39.383	24.819	28.080	52.899
Total	87.127	202.688	289.815	113.338	288.399	401.737
	Barcelona			Catalunya		
	Home	Dona	Total	Home	Dona	Total
Desconeix el motiu	0,0	0,0	0,0	0,5	0,1	0,2
Seguir cursos de formació	21,7	10,7	14,0	19,1	9,1	11,9
Malaltia o incapacitat pròpia	1,0	2,4	2,0	1,7	2,9	2,5
Cura d'infants o adults malalts, incapacitats o gent gran	3,1	12,9	10,0	3,4	13,7	10,8
Altres obligacions familiars o personals	0,0	9,9	6,9	0,0	9,6	6,9
No haver pogut trobar una ocupació de jornada	49,5	43,1	45,0	49,2	43,0	44,8
No voler una ocupació de jornada completa	3,3	10,8	8,5	4,2	11,9	9,7
Altres raons	21,4	10,2	13,6	21,9	9,7	13,2

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

Nota: valors inferiors a 6.000 no són significatius.

En el cas de la província de Barcelona, la tendència és força similar. En el cas dels homes, la involuntarietat de la jornada parcial és del 49,5% i la de les dones és del 43,1%.

Cal destacar que hi ha una part de les dones que en situació de pandèmia ha decidit tenir cura d'infants o adults malalts i altres obligacions familiars, per això la parcialitat involuntària és menor. De la mateixa manera que pràcticament no hi ha presència masculina en les opcions que tenen a veure amb la cura i les obligacions familiars, en definitiva, el treball domèstic.

Taula 2.2.6 Variació de la taxa de parcialitat involuntària

	Barcelona			Catalunya		
	Home	Dona	Total	Home	Dona	Total
2n trim 2019	50,8	44,2	45,9	51,0	42,0	44,2
2n trim 2020	49,5	43,1	45,0	49,2	43,0	44,8
variació en p.p*	-1,3	-1,1	-0,9	-1,8	1,0	0,6
	Barcelona			Catalunya		
	Home	Dona	Total	Home	Dona	Total
2n trim 2020	49,5	43,1	45,0	49,2	43,0	44,8
3r trim 2020	41,9	36,5	38,1	45,2	36,8	39,1
variació en p.p*	-7,6	-6,6	-6,9	-4,0	-6,2	-5,7

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

*punts percentuals.

Si tenim en compte l'evolució entre 2019 i 2020, la taxa de parcialitat involuntària a Catalunya ha augmentat en 0,6 punts percentuals. Cal destacar, però que només les dones incrementen aquesta taxa en 1 punt arribant a un 43% de taxa, mentre que els homes redueixen en 1,8 punts percentuals situant-se en un 49,2%. En el cas de la província de Barcelona, la taxa de parcialitat involuntària ha caigut en 0,9 punts percentuals, -1,3 punts en el cas dels homes i situant-se en una taxa del 49,5%, i 1,1 punts en el cas de les dones assolint una taxa del 43,1%.

L'evolució en el darrer període, del 2n al 3r trimestre de 2020 mostra una dràstica reducció tant a la província de Barcelona (-6,9 punts) com al global català (-5,7 punts). En aquest període, tant homes com dones han reduït la taxa de parcialitat involuntària. En concret i a Catalunya, elles han reduït en 6,2 punts i ells en 4 punts. A la província de Barcelona, elles han reduït en 6,6 punts i ells en 7,6 punts. En aquest sentit, la taxa de parcialitat involuntària ha disminuït notablement, en part, perquè ha reduït el treball a temps parcial, treball vulnerable i fàcil de desprendre's en període de crisi. És rellevant el fet de constatar que tant homes com dones redueixen la taxa de parcialitat involuntària, a la vegada que es dona un creixement en els motius que fan referència a la cura d'infants, adults, malalts o altres obligacions familiars. Aquest increment del treball a temps parcial motivat per tasques familiars, no obstant, és molt més acusat en les dones que en els homes que és gairebé testimonial.

Tot i la reducció de la taxa de parcialitat involuntària, es segueix constatant que al mercat de treball català hi ha una proporció important de persones que treballen a temps parcial,

però voldrien treballar a jornada completa, fet que denota una insatisfacció generalitzada entre les persones treballadores i una clara necessitat d'una jornada laboral, que molt probablement vingui per complementar el salari.

2.3 Tipus de contracte

Temporalitat

El tipus de contracte de la població assalariada explica el seu nivell d'estabilitat laboral i el nivell d'afectació de la precarietat. Sabem que ens moments de crisi econòmica i destrucció d'ocupació, els llocs de treball que es destrueixen en primer lloc són els més febles, els temporals. De la mateixa manera que són els primers que creixen en moments de recuperació quan no s'aposta per una ocupació de qualitat i un model productiu sòlid i resistent als impactes econòmics, en definitiva, quan ens trobem en un comportament procíclic del mercat de treball. No obstant, les polítiques contracíclics que s'estan duent a terme, incrementant la despesa pública, facilitant ajuts a les empreses i també als treballadors (ajuts al lloguer, entre altres) i mantenint baixos els tipus d'interès per tal d'incentivar el consum i la inversió, caldrà veure si donen els resultats esperats.

En aquest sentit, abordar la incidència de la temporalitat sobre la població assalariada ajuda a explicar, en part, els nivells de precarietat que es desprenen del mercat de treball tot i les mesures expansives.

Taula 2.3.1 Població assalariada per tipus de contracte

	Barcelona			Catalunya		
	Temporal	Indefinit	Total	Temporal	Indefinit	Total
2n trim 2019	463.370	1.712.168	2.175.538	628.406	2.273.204	2.901.610
2n trim 2020	366.034	1.656.887	2.022.921	509.207	2.201.753	2.710.960
variació (N)	-97.336	-55.281	-152.617	-119.199	-71.451	-190.650
variació (%)	-21,0	-3,2	-7,0	-19,0	-3,1	-6,6
	Barcelona			Catalunya		
	Temporal	Indefinit	Total	Temporal	Indefinit	Total
2n trim 2020	366.034	1.656.887	2.022.921	509.207	2.201.753	2.710.960
3r trim 2020	384.764	1.684.153	2.068.917	546.737	2.260.666	2.807.403
variació (N)	18.730	27.266	45.996	37.530	58.913	96.443
variació (%)	5,1	1,6	2,3	7,4	2,7	3,6

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

L'anàlisi entre els anys 2019 i 2020, és a dir, entre el període previ a l'esclat de la pandèmia i el pandèmic, mostra una reducció molt intensa de la població assalariada amb contracte temporal. Aquesta caiguda s'ha donat tant en el conjunt català (-19%) com a la província de Barcelona (-21%). Si la reducció mitjana és del 6,6% per Catalunya i del -7%

a la demarcació de Barcelona, es constata una intensitat molt superior en la caiguda de la contractació temporal.

Respecte la contractació indefinida, aquesta també ha patit una davallada, però molt més suau. A Catalunya l'ocupació indefinida s'ha reduït en un 3,1% i a la demarcació analitzada la caiguda ha estat del -3,2%.

Ara bé, si ens fixem en la comparativa més recent, la del 2n i 3r trimestre de 2020, es pot veure com la tendència canvia i tant la població assalariada temporal com indefinida creix. En aquest període la població assalariada total augmenta en un 3,6% a Catalunya i en un 2,3% a la província de Barcelona. Respecte el tipus de contracte, es veu un increment molt superior de la contractació temporal (7,4% d'augment a Catalunya i 5,1% a la demarcació objecte d'estudi), front a la indefinida (2,7% a Catalunya i 1,6% a la província de Barcelona).

Per tant, es constata la tendència de recuperació a costa de contractes precaris i inestables. Aquells que en una situació de sotrac econòmic seran els que es destruiran en primer lloc.

Taula 2.3.2 Variació de la població assalariada per sexes

2n trim 2019- 2n trim 2020		variació (N)			variació (%)		
		Temporal	Indefinit	Total	Temporal	Indefinit	Total
Barcelona	Homes	-60.252	-22.484	-82.736	-27,4	-2,6	-7,7
	Dones	-37.085	-32.798	-69.883	-15,2	-3,8	-6,4
	Total	-97.337	-55.282	-152.619	-21,0	-3,2	-7,0
Catalunya	Homes	-76.058	-29.537	-105.595	-25,0	-2,6	-7,3
	Dones	-43.141	-41.915	-85.056	-13,3	-3,7	-5,9
	Total	-119.199	-71.452	-190.651	-19,0	-3,1	-6,6
2n trim 2020- 3r trim 2020		variació (N)			variació (%)		
		Temporal	Indefinit	Total	Temporal	Indefinit	Total
Barcelona	Homes	10.320	25.370	35.690	6,5	3,0	3,6
	Dones	8.411	1.896	10.307	4,1	0,2	1,0
	Total	18.731	27.266	45.997	5,1	1,6	2,3
Catalunya	Homes	23.349	41.250	64.599	10,2	3,7	4,8
	Dones	14.181	17.664	31.845	5,0	1,6	2,3
	Total	37.530	58.914	96.444	7,4	2,7	3,6

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

L'anàlisi per sexes i en relació a 2019 i 2020, permet detectar certes diferències, ja que la destrucció d'ocupació temporal és major entre els homes, mentre que la indefinida és superior entre les dones. A més, i en termes generals, elles han reduït en menor mesura l'ocupació assalariada que els homes.

En el cas de Catalunya, els homes han reduït en un 25% l'ocupació temporal mentre que les dones ho han fet en un 13,3%. A la demarcació de Barcelona, la contractació temporal masculina ha caigut en un 27,4% i la femenina en un 15,2%, per tant, la intensitat ha estat major entre els homes.

L'anàlisi més recent, entre el 2n i 3r trimestre de 2020, permet veure el canvi de tendència i la recuperació de l'ocupació assalariada tant per homes com per dones, tot i que els homes aconsegueixen fer-ho a millor ritme. A la demarcació de Barcelona, ells remunten en un 3,6% mentre que elles ho fan en un 1%, i en el cas de Catalunya, ells creixen en ocupació assalariada en un 4,8% i elles en un 2,3%.

La destrucció d'ocupació en un any ha estat sobretot temporal i ha recaigut amb més intensitat en els homes. La destrucció d'ocupació indefinida ha recaigut sobretot en les dones.

Si tenim en compte el tipus de contracte, es pot veure que la recuperació s'ha donat de manera més intensa en la contractació temporal tant per homes com per dones a Catalunya i a la demarcació de Barcelona.

Els homes han incrementat l'ocupació temporal en un 6,5% front al 3% de la indefinida a la província de Barcelona. I en un 10,2% la temporal i un 3,7% la indefinida en el conjunt de Catalunya. Les dones, a Barcelona, han augmentat l'ocupació temporal en un 4,1% i en un 0,2% la indefinida i en el cas de Catalunya, l'ocupació femenina temporal ha augmentat en un 5% i la indefinida ho ha fet en un 1,6%.

Per tant, la caiguda de la temporalitat que s'ha donat als inicis de la pandèmia, es recupera en part en aquest darrer trimestre analitzat (3r trimestre de 2020) i ho fa de manera més intensa que la indefinida que també remunta. Això sí, les dones recuperen a menor ritme tant l'ocupació temporal com la indefinida. Aquestes dades també ens corroboren el comportament típic de crisi, ja que en plena desescalada i temporada d'estiu l'ocupació que es recupera és la més inestable i precària.

Taula 2.3.3 Taxes de temporalitat per sexes

	Barcelona			Catalunya		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
2n trim 2019	20,4	22,2	21,3	20,9	22,4	21,7
2n trim 2020	16,0	23,6	18,1	16,9	20,7	18,8
variació en p.p*	-4,4	1,4	-3,2	-4,0	-1,7	-2,9
	Barcelona			Catalunya		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
2n trim 2020	16,0	23,6	18,1	16,9	20,7	18,8
3r trim 2020	16,5	20,7	18,6	17,8	21,2	19,5
variació en p.p*	0,5	-2,9	0,5	0,9	0,5	0,7

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

*punts percentuals.

La taxa de temporalitat que mesura el grau d'afectació del fenomen a una part de la població concreta, s'ha reduït entre 2019 i 2020 perquè com hem pogut comprovar anteriorment, l'ocupació assalariada temporal ha patit una forta davallada molt més intensa que la que ha patit la indefinida. Malauradament no ha estat per una millora en l'estabilitat laboral de les persones treballadores.

Concretament, la taxa de temporalitat el 2n trimestre de 2020 ha caigut en 2,9 punts percentuals situant-se en un 18,8% a Catalunya. En el cas de la demarcació de Barcelona, aquest indicador ha decrescut en 3,2 punts resultant un 18,1%.

L'anàlisi per sexes, permet veure tendències diferenciades. Si bé a Catalunya els homes han reduït 4 punts percentuals i les dones 1,7 punts, en el cas de la demarcació de Barcelona, només els homes aconsegueixen reduir aquesta taxa en 4,4 punts situant-se en un 16%. En aquest cas, les dones han incrementat la taxa en 1,4 punts assolint una taxa del 23,6%, molt superior a la mitjana.

Si ens fixem en l'evolució trimestral més recent, la del 2n i 3r trimestre, es pot veure com a Catalunya, els homes han augmentat la taxa en 0,9 punts amb una taxa del 17,8% i les dones en 0,5 punts amb una taxa del 21,2%. En el cas de la província analitzada, els homes han augmentat en 0,5 punts mentre que les dones han reduït la taxa en 2,9 punts.

Malgrat les diferències en el comportament entre homes i dones respecte l'ocupació assalariada temporal, cal remarcar que són les dones les qui continuen patint unes taxes força superiors a les dels seus companys, evidenciant desigualtat d'accés a una feina estable, o el que és el mateix, posant de manifest que les dones tenen menys probabilitat d'accedir a una feina amb contracte indefinit que els homes.

2.4 Població assalariada en temps de pandèmia

En aquest apartat hem volgut conèixer l'impacte de la crisi sanitària sobre la població assalariada. En aquest sentit, hem analitzat, per una banda, l'evolució de la població assalariada per tipus de contracte i grans sectors d'activitat i per l'altra, el comportament per ocupacions entre els 2ns trimestres de 2019 i 2020 i també el 3r trimestre de 2020. Aquesta anàlisi s'ha centrat en els resultats per Catalunya, ja que pel cas de la demarcació de Barcelona la mostra no era suficientment robusta per extreure'n conclusions.

La taula ens mostra en xifres absolutes la distribució de la població assalariada pels grans sectors d'activitat, tipus de contracte i sexes. Les xifres globals indiquen que el sector serveis és el que aglutina a més persones assalariades (74,2% del total), el 2n trimestre de 2020 i que aquestes persones són sobretot dones. Seguidament trobem la indústria (20% del total) amb un perfil de treballadors marcadament masculí, així com la construcció i l'agricultura.

Taula 2.4.1 Població assalariada per tipus de contracte i grans sectors d'activitat

		2n 2019			2n 2020			3r 2020		
		Home	Dona	Total	Home	Dona	Total	Home	Dona	Total
Agricultura	Indefinit	17.392	4.647	22.039	16.845	2.122	18.967	14.398	2.333	16.731
	Temporal	8.570	652	9.222	6.083	2.469	8.552	7.499	2.554	10.053
	Total	25.962	5.299	31.261	22.928	4.591	27.519	21.897	4.887	26.784
Indústria	Indefinit	344.961	154.973	499.934	312.999	165.100	478.099	322.686	151.190	473.876
	Temporal	64.199	28.397	92.596	39.128	23.740	62.868	40.413	28.882	69.295
	Total	409.160	183.370	592.530	352.127	188.840	540.967	363.099	180.072	543.171
Construcció	Indefinit	78.794	15.808	94.602	85.176	11.524	96.700	85.961	16.069	102.030
	Temporal	34.639	1.109	35.748	32.623	1.653	34.276	39.077	2.442	41.519
	Total	113.433	16.917	130.350	117.799	13.177	130.976	125.038	18.511	143.549
Serveis	Indefinit	710.152	946.475	1.656.627	706.743	901.244	1.607.987	739.967	928.062	1.668.029
	Temporal	196.782	294.058	490.840	150.298	253.215	403.513	164.491	261.379	425.870
	Total	906.934	1.240.533	2.147.467	857.041	1.154.459	2.011.500	904.458	1.189.441	2.093.899
Total	Indefinit	1.151.299	1.121.903	2.273.202	1.121.763	1.079.990	2.201.753	1.163.012	1.097.654	2.260.666
	Temporal	304.190	324.216	628.406	228.132	281.077	509.209	251.480	295.257	546.737
	Total	1.455.489	1.446.119	2.901.608	1.349.895	1.361.067	2.710.962	1.414.492	1.392.911	2.807.403

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

Nota: valors inferiora a 6.000 no són significatius.

Taula 2.4.2 Variació població assalariada per tipus de contracte i grans sectors d'activitat

		(N)						(%)					
		2n 2019-2n 2020			2n 2020-3r 2020			2n 2019-2n 2020			2n 2020-3r 2020		
		Home	Dona	Total	Home	Dona	Total	Home	Dona	Total	Home	Dona	Total
Agricultura	Indefinit	-547	--	-3.072	-2.447	--	-2.236	-3,1	--	-13,9	-14,5	--	-11,8
	Temporal	-2.487	--	-670	1.416	--	1.501	-29,0	--	-7,3	23,3	--	17,6
	Total	-3.034	--	-3.742	-1.031	--	-735	-11,7	--	-12,0	-4,5	--	-2,7
Indústria	Indefinit	-31.962	10.127	-21.835	9.687	-13.910	-4.223	-9,3	6,5	-4,4	3,1	-8,4	-0,9
	Temporal	-25.071	-4.657	-29.728	1.285	5.142	6.427	-39,1	-16,4	-32,1	3,3	21,7	10,2
	Total	-57.033	5.470	-51.563	10.972	-8.768	2.204	-13,9	3,0	-8,7	3,1	-4,6	0,4
Construcció	Indefinit	6.382	-4.284	2.098	785	4.545	5.330	8,1	-27,1	2,2	0,9	39,4	5,5
	Temporal	-2.016	--	-1.472	6.454	--	7.243	-5,8	--	-4,1	19,8	--	21,1
	Total	4.366	-3.740	626	7.239	5.334	12.573	3,8	-22,1	0,5	6,1	40,5	9,6
Serveis	Indefinit	-3.409	-45.231	-48.640	33.224	26.818	60.042	-0,5	-4,8	-2,9	4,7	3,0	3,7
	Temporal	-46.484	-40.843	-87.327	14.193	8.164	22.357	-23,6	-13,9	-17,8	9,4	3,2	5,5
	Total	-49.893	-86.074	-135.967	47.417	34.982	82.399	-5,5	-6,9	-6,3	5,5	3,0	4,1
Total	Indefinit	-29.536	-41.913	-71.449	41.249	17.664	58.913	-2,6	-3,7	-3,1	3,7	1,6	2,7
	Temporal	-76.058	-43.139	-119.197	23.348	14.180	37.528	-25,0	-13,3	-19,0	10,2	5,0	7,4
	Total	-105.594	-85.052	-190.646	64.597	31.844	96.441	-7,3	-5,9	-6,6	4,8	2,3	3,6

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

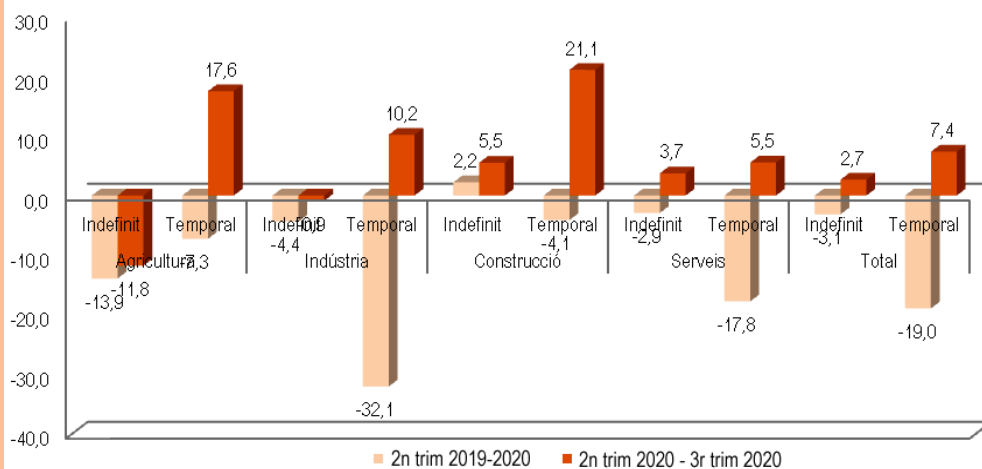
La comparativa interanual, la del 2n trimestre de 2019 i 2020 ens mostra com la destrucció d'ocupació assalariada ha estat del 6,6%, i d'aquesta reducció un 19% ha sigut temporal i

un 3,1% indefinida. Per sectors, els serveis són els que han patit major pèrdua d'efectius (135.967 en un any) i l'agricultura en termes relatius (12%). Més concretament podem veure com la destrucció d'ocupació temporal més intensa s'ha donat a la indústria (-32,1%) i als serveis (-17,8%), mentre que la destrucció d'ocupació indefinida s'ha donat de manera més intensa en l'agricultura (-13,9%) seguida de la indústria (-4,4%). Per contra, l'únic sector que ha aconseguit incrementar ocupació assalariada indefinida ha estat la construcció en un 2,2%, augment protagonitzat, de manera exclusiva, per homes.

L'anàlisi intertrimestral, entre el 2n i 3r trimestre de 2020, per contra, mostra una tendència molt diferent. En aquest cas, augmenta sobre tot la població assalariada en el sector serveis (82.399 persones) i en termes relatius en la construcció (9,6%). En termes globals, l'ocupació assalariada ha augmentat en un 3,6% i aquest increment s'ha donat tant entre la població assalariada temporal (7,4% més) com indefinida (2,7% d'augment). En aquest cas, l'augment més destacat en ocupació temporal l'ha viscut la construcció amb un augment del 21,1%, seguit de l'agricultura (17,6% d'augment) i de la indústria (10,2% més). Per contra, l'ocupació indefinida ha caigut a l'agricultura (-11,8%) i a la indústria (0,9% menys).

Entre 2019 i 2020 s'ha reduït l'ocupació assalariada, sobre tot en el sector serveis.

Gràfic 2.4.3 Variació tipus de contracte pels grans sectors d'activitat

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

Taula 2.4.4 Taxes de temporalitat grans sectors activitat

		2n trim 2019	2n trim 2020	3r trim 2020
Agricultura	Temporal	29,5	31,1	37,5
	Indefinit	70,5	68,9	62,5
Indústria	Temporal	15,6	11,6	12,8
	Indefinit	84,4	88,9	87,2
Construcció	Temporal	27,4	26,2	28,9
	Indefinit	72,6	73,8	71,1
Serveis	Temporal	22,9	20,1	20,3
	Indefinit	77,1	79,9	79,7

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

Les taxes de temporalitat que indiquen la incidència de la contractació inestable entre la població assalariada, són ben diferents entre sectors d'activitat. La taula ens mostra l'evolució entre el 2n trimestre de 2019 i de 2020 així com també el 3r trimestre de 2020.

En aquest sentit abans de la crisi sanitària i l'estat d'alarma l'agricultura presentava una taxa de temporalitat del 29,5%, el resultat més elevat d'entre tots els sectors. Aquesta taxa però, no ha deixat d'augmentar ja que després d'un any, en plena pandèmia la taxa de temporalitat ha crescut fins al 31,1%. Aquesta xifra pel 3r trimestre de 2020 s'ha situat en un elevat 37,5%.

La construcció és el segon sector amb més temporalitat entre la població assalariada. En aquesta cas, abans de l'esclat de la pandèmia aquest sector presentava una taxa de temporalitat del 27,4%, en ple confinament la taxa va resultar del 26,2% i al 3r trimestre de 2020 el resultat ha estat del 28,9%. Així doncs, es tracta d'un sector amb una altíssima temporalitat.

El sector serveis presentava una taxa del 22,9% prèvia a la situació d'estat d'alarma, en ple període de confinament aquesta taxa es va reduir fins al 20,1% i al 3r trimestre de 2020 s'ha mantingut en un 20,3%.

La indústria és el sector amb la incidència més lleu de la temporalitat. En aquest cas, el 2n trimestre de 2019 hi havia una taxa del 15,6% mentre que en plena pandèmia va caure a l'11,6% i al 3r trimestre de 2020 va pujar fins al 12,8%.

Cal tenir present que en un període de destrucció d'ocupació assalariada sobretot temporal, fa que les taxes de temporalitat decaiguin i aparentin certa tendència positiva malgrat no ser així, ben al contrari. El mercat de treball continua patint els defectes estructurals d'alta temporalitat per ser un mercat de treball dual i, que en períodes de crisi, expulsa l'ocupació més vulnerable i es recupera també generant ocupació precària.

Taula 2.4.5 Població assalariada per ocupacions

	2n trim 2019			2n trim 2020			3r trim 2020		
	Home	Dona	Total	Home	Dona	Total	Home	Dona	Total
Directors i gerents	62.287	38.819	101.106	45.030	37.816	82.846	48.165	44.859	93.024
Tècnics i professionals científics i intel·lectuals	230.274	348.368	578.642	215.399	317.766	533.165	220.981	318.261	539.242
Tècnics, professionals de recolzament	197.374	150.371	347.745	225.517	143.833	369.350	224.942	139.587	364.529
Persones empleades contables, Administratives i altres empleats oficines	126.195	288.766	414.961	117.139	290.820	407.959	123.544	304.429	427.973
Treballadors dels serveis de restauració, personals, protecció i venedors	203.072	352.775	555.847	190.063	315.324	505.387	191.316	334.795	526.111
Treballadors qualificats en el sector agrícola, ramader, forestal i pesquer	20.671	2.026	22.697	19.131	791	19.922	16.426	888	17.314
Artesans i treballadors qualificats de les Indústries manufactureres i la construcció	272.372	20.249	292.621	242.661	24.655	267.316	253.230	26.172	279.402
Operadors instal·lacions i maquinària i muntadors	201.279	44.125	245.404	180.634	53.584	234.218	200.840	46.246	247.086
Ocupacions elementals	141.297	200.622	341.919	113.025	176.478	289.503	133.875	177.675	311.550
Ocupacions militars	669		669	1.296		1.296	1.173		1.173
Total	1.455.490	1.446.121	2.901.611	1.349.895	1.361.067	2.710.962	1.414.492	1.392.912	2.807.404

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

Nota: valors inferiora a 6.000 no són significatius.

Taula 2.4.6 Variació població assalariada per ocupacions

	(N)						(%)					
	2n trim 2019-2n trim 2020			2n trim 2020-3r trim 2020			2n trim 2019-2n trim 2020			2n trim 2020-3r trim 2020		
	Home	Dona	Total	Home	Dona	Total	Home	Dona	Total	Home	Dona	Total
Directors i gerents	-17.257	-1.003	-18.260	3.135	7.043	10.178	-27,7	-2,6	-18,1	7,0	18,6	12,3
Tècnics i professionals científics i intel·lectuals	-14.875	-30.602	-45.477	5.582	495	6.077	-6,5	-8,8	-7,9	2,6	0,2	1,1
Tècnics, professionals de recolzament	28.143	-6.538	21.605	-575	-4.246	-4.821	14,3	-4,3	6,2	-0,3	-3,0	-1,3
Persones empleades contables, administratives i altres empleats oficines	-9.056	2.054	-7.002	6.405	13.609	20.014	-7,2	0,7	-1,7	5,5	4,7	4,9
Treballadors dels serveis de restauració, personals, protecció i venedors	-13.009	-37.451	-50.460	1.253	19.471	20.724	-6,4	-10,6	-9,1	0,7	6,2	4,1
Treballadors qualificats en el sector agrícola, ramader, forestal i pesquer	-1.540	--	-2.775	-2.705	--	-2.608	-7,5	--	-12,2	-14,1	--	-13,1
Artesans i treballadors qualificats de les indústries manufactureres i la construcció	-29.711	4.406	-25.305	10.569	1.517	12.086	-10,9	21,8	-8,6	4,4	6,2	4,5
Operadors instal·lacions i maquinària i muntadors	-20.645	9.459	-11.186	20.206	-7.338	12.868	-10,3	21,4	-4,6	11,2	-13,7	5,5
Ocupacions elementals	-28.272	-24.144	-52.416	20.850	1.197	22.047	-20,0	-12,0	-15,3	18,4	0,7	7,6
Total	-105.595	-85.054	-190.649	64.597	31.845	96.442	-7,3	-5,9	-6,6	4,8	2,3	3,6

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

Nota: valors inferiora a 6.000 no són significatius.

Analitzar l'impacte que ha significat la crisi sanitària i el sotrac econòmic sobre les ocupacions, permet conèixer quins llocs de treball assalariat s'han destruït amb més intensitat i quins han sigut més resistents en un mercat de treball que ha hagut de donar resposta a una situació sense precedents.

El mercat de treball a Catalunya concentra la població assalariada sobretot en les ocupacions de tècnics i professionals científics i intel·lectuals, treballadors de serveis de restauració, personals, protecció i venedors; i persones empleades comptables, administratives i altres persones empleades d'oficines.

Entre el 2n trimestre de 2019 i 2020, totes les ocupacions han reduït població assalariada excepte el cas dels tècnics i professionals de recolzament que han aconseguit augmentar en un 6,2% i 21.605 persones assalariades més. Cal dir que aquest increment ha estat exclusiu dels homes ja que les dones han presentat resultats negatius. De fet, és l'única ocupació entre els homes que ha incrementat en assalariats, ja que la resta d'ocupacions han decrescut en assalariats en aquest període.

Si recordem, hem vist que entre el període del 2n i 3r trimestre de 2020 l'ocupació assalariada ha augmentat en un 3,6%. En aquest cas, totes les ocupacions presenten resultats positius excepte el cas dels tècnics, professionals de recolzament que redueix en un 1,3% i 4.821 persones assalariades menys i els treballadors qualificats del sector agrícola, ramader, forestal i pesquer que redueix en un 13,1% i 2.608 persones assalariades menys. En canvi, la recuperació d'ocupació assalariada més intensa la ofereixen direcció i gerència per una banda, i les ocupacions elementals, per l'altra. En el primer cas, l'augment l'han protagonitzat sobretot dones i en el segon, sobretot homes.

L'evolució de l'ocupació assalariada en temps de pandèmia permet constatar que el mercat de treball ha destruït en primer lloc l'ocupació més vulnerable com és la temporal, tot i que la massa assalariada indefinida també s'ha vist castigada, però de manera més lleu. Per altra banda, les ocupacions més afectades per la crisi de la COVID-19 en termes de població assalariada són les ocupacions elementals.

2.5 Efecte desànim

En aquest apartat hem volgut comptabilitzar les persones que han deixat de constar com a població activa perquè no cerquen feina, tot i trobar-se en situació d'atur. Aquesta realitat, cada cop més freqüent entre les persones treballadores es defineix com efecte desànim, conseqüència directa de la destrucció d'ocupació sostinguda en el temps i la demostrada poca capacitat del mercat de treball per generar ocupació de qualitat, d'incipient recuperació en els últims anys.

Enguany, hem volgut veure quin ha estat l'efecte de la crisi sanitària en el mercat de treball respecte l'efecte desànim. Per això hem volgut analitzar el pas a la inactivitat per

part de la població treballadora tot i mancar-li feina, per veure com el desànim ha crescut entre el període Pre-COVID-19 i l'actual.

Aquesta informació també l'obtenim a partir de l'Enquesta de població activa després de preguntar, a les persones entrevistades com a inactives, el motiu pel qual no busquen feina de manera activa. En aquest sentit, es considera "persona desanimada" la persona que afirma no buscar feina perquè considera que no la trobarà i la conseqüent pèrdua de confiança fa que se la classifiqui com a inactiva perquè no cerca feina activament. Dit això, aquesta part de la població activa no deixa de ser-ho per motius com trobar-se estudiant, ser jubilat o dedicar-se a tasques de la llar, sinó perquè el coneixement de la poca capacitat del mercat de treball per generar oportunitats de treball fa que aquestes persones desisteixin de buscar una ocupació. En aquest escenari és quan es parla d'inactivitat forçosa.

Taula 2.5.1 Evolució de la població desanimada

	Barcelona	Catalunya
2n trim 2019	15.995	19.495
2n trim 2020	27.323	36.551
variació (N)	11.328	17.056
variació (%)	70,8	87,5
	Barcelona	Catalunya
2n trim 2020	27.323	36.551
3r trim 2020	28.289	39.607
variació (N)	966	3.056
variació (%)	3,5	8,4

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

A la província de Barcelona, el 2n trimestre de 2019, hi havia 15.995 persones desanimades. Un cop arribada la situació de pandèmia i el confinament, aquesta xifra ha ascendit fins a 27.323 persones desanimades, o el que és el mateix, s'incrementa el nombre en un 70,8% (11.328 persones més). Aquest creixement és molt notable en termes relatius i el nombre de persones resultants no és tranquil·litzador.

Pel conjunt de Catalunya, en aquesta mateixa situació es trobaven 19.495 persones abans de la pandèmia, mentre que en l'esclat d'aquesta, la xifra ha pujat fins a 36.551 persones. En un any, aquest col·lectiu ha augmentat en un 87,5% i 17.056 persones més.

L'anàlisi més recent, del 2n al 3r trimestre de 2020 mostra que la tendència no és reducció sinó d'increment, però aquest és molt més contingut que el que s'ha pogut constatar entre 2019 i 2020. Concretament, a la província de Barcelona ha augmentat l'efecte desànim en 966 persones, un 3,5% més, mentre que pel conjunt català l'increment ha estat de 3.056 persones i un 8,4% més.

Aquest augment situa a gairebé 40.000 persones desanimades al 3r trimestre de 2020 a Catalunya i d'aquestes, 28.300 es troben a la província de Barcelona.

Taula 2.5.2 Pes de la inactivitat forçosa

	Barcelona	Catalunya
2n trim 2019	1,3	1,1
2n trim 2020	1,9	1,9
3r trim 2020	2,1	2,2

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

A Catalunya, la població inactiva de manera forçosa per desànim i poca confiança en el mercat de treball, ha passat de suposar un 1,1% en el període previ a la pandèmia, a un 1,9% en ple confinament i un 2,2% al tercer trimestre de 2020.

Aquests resultats, en xifres relatives, poden semblar poc rellevants, però evidencien que hi ha una part de la població en edat de treballar que resta exclosa del mercat de treball per la poca confiança que genera la situació laboral i el context econòmic, però que sí que treballarien si l'escenari fos ben diferent. I tenir coneixement del pes d'aquest col·lectiu a l'hora d'analitzar l'atur és important, ja que sabem que són persones desocupades, però no classificades com a tals, fent que les xifres de l'atur no reflecteixin la situació real de la manca de feina en un mercat de treball que arrossega problemes estructurals, però també transitoris causats pels efectes de la pandèmia.

2.6 Risc de pobresa a la feina

En aquest apartat hem volgut plasmar, per una banda, l'evolució i l'estat dels salaris a Catalunya, i per l'altra, la incidència de la pobresa en el treball en les persones treballadores a partir de conèixer la taxa de pobresa en el treball que ofereix l'Enquesta de condicions de vida de l'INE (Institut nacional d'estadística).

En aquest punt de l'informe, les dades a les quals fem referència un any més, són a nivell de Catalunya ja que no és possible trobar-les ni treballar-les a una escala inferior a l'autònoma.

Taula 2.6.1 Salari brut anual per sexes (en euros)

	Homes	Dones	Total
2018	28.640,23	22.289,90	25.552,84
2017	28.323,31	21.801,47	25.180,45
2016	27.572,76	21.110,34	24.454,64
2015	27.514,06	20.946,56	24.321,57
2014	27.447,71	20.324,88	23.927,17
2013	27.684,30	20.740,55	24.253,73
2012	27.836,40	20.931,07	24.436,39
2011	28.025,61	20.799,94	24.499,32
2010	27.601,00	21.042,14	24.449,19
2009	26.901,30	20.467,14	23.851,31
2008*	26.353,89	19.928,48	23.375,54

Font: INE a partir de l'Enquesta anual d'estructura salarial
*ruptura de sèrie

Segons les darreres dades publicades per l'INE a partir de l'Enquesta d'estructura salarial, el 2018 el salari brut mitjà va ser de 25.552,84€.

Si tenim en compte l'evolució en aquests darrers anys, es constata que el nivell salarial de 2018 (dada més recent disponible) és el més elevat assolit des de 2009, any d'inici de la sèrie i de referència. Concretament ha augmentat en 1.701,53€ (7,1% d'increment). En comparació al 2017 l'increment ha estat de 372,39€ (1,5% de creixement). Aquest creixement mostra una contenció dels salaris des de 2009 fins a 2016 i, en canvi, a partir de 2017 l'evolució ha estat creixent, tot i que el 2018 el creixement s'ha suavitzat.

Taula 2.6.2 Salari brut anual (en euros) per sexes (2018)

	Homes	Dones	Total
Salari brut mitjà	28.640,23	22.289,90	25.552,84
Percentil 10	11.567,66	7.558,50	8.991,48
Primer quartil	17.919,99	12.558,47	15.043,66
Mediana	24.831,22	18.929,02	22.151,28
Tercer quartil	35.465,44	28.105,79	32.128,78
Percentil 90	50.000,02	40.191,67	45.266,62

Font: INE a partir de l'Enquesta anual d'estructura salarial

La taula mostra diferents informacions, entre les que es troba la mediana del salari brut anual. Aquesta mesura estadística indica el valor del salari pel qual la meitat de la població se situa per sota o bé per sobre del salari indicat. La mediana és un valor més fiable que no pas la mitjana per analitzar distribucions salarials, ja que la mitjana és un estadístic que resulta més afectat pels valors extrems i això pot desvirtuar l'anàlisi. En canvi, la mediana situa amb claredat quin és el valor central de la distribució i, per tant, on es situen els salaris "centrals" en una població concreta.

En aquest cas, es pot veure que la meitat de la població treballadora, el 2018, cobrava menys de 22.151,28€. En el cas de les dones, la mediana se situava en 18.929,02€ mentre que en el cas dels homes aquesta es trobava en 24.831,22€.

Si tenim en compte la dada que ofereix el tercer quartil, es pot veure com el 75% de la població treballadora té un salari inferior a 32.128,78€. En el cas de les dones aquest quartil indica que el 75% de les treballadores va cobrar menys de 28.105,79€, mentre que en el cas dels homes el 75% dels treballadors va cobrar menys de 35.465,44€.

El salari brut anual de les dones és significativament inferior al dels homes, exactament 6.350€ de diferencial.

Finalment, destacar que només el 10% de la població treballadora cobra igual o més de 45.266,62€, mentre que també hi ha un 10% que cobra menys de 8.991,48€.

Les xifres desagregades per sexes, permeten veure com les dones presenten sempre unes quanties significativament inferiors a les dels homes, tant en els percentils com en la mediana. Aquests resultats, evidencien que perceben uns ingressos menors als dels homes, fet que s'explica, en part, perquè les jornades parcials i els menors salaris recauen en elles.

Taula 2.6.3 Taxa i població en risc de pobresa en el treball (2013-2019)

	Homes		Dones		Total	
	Total (N)	Taxa (%)	Total (N)	Taxa (%)	Total (N)	Taxa (%)
2019	229.600	12,5	171.000	11,5	400.600	12,1
2018	254.300	13,9	239.600	15,0	493.900	14,4
2017	219.900	13,3	171.500	11,1	391.400	12,2
2016	215.100	12,6	167.400	11,2	382.500	12,0
2015	186.200	11,5	157.300	10,9	343.500	11,2
2014	166.900	10,5	179.600	13,1	346.500	11,7
2013	183.600	11,5	152.200	11,2	335.800	11,4

Font: Idescat. Institut d'estadística de Catalunya.

La taxa de risc de pobresa a la feina en el treball mostra la proporció de persones que van treballar almenys 7 mesos durant l'any de referència i que tenen una renda disponible equivalent per sota del llindar del risc de pobresa.

Les dades es remunten a l'any 2013, any en que es va donar una ruptura de sèrie per un canvi metodològic en la recollida de dades, i per tant tenim la dificultat de no poder fer comparativa amb els anys anteriors a aquest.

Així doncs, la taula permet veure l'evolució, en 7 anys, de la incidència de la pobresa en el treball de la població treballadora, on es constata que si la taxa es va reduir lleugerament entre 2013 i 2016, l'any 2017 presenta un canvi de tendència amb un creixement fins arribar al 12,2%. L'any 2018 el creixement va ser més acusat arribant al 14,4%, mentre que al 2019 aquesta taxa s'ha reduït fins al 12,1%.

Les dades desagregades per sexes permeten veure que el comportament ha estat ben diferent entre homes i dones. Si bé les homes tanquen el 2019 amb una taxa de pobresa en el treball del 12,5%, les dones ho fan en un 11,5%. Respecte el 2013, ells han incrementat en 1 punt percentual, mentre que elles ho han fet en 0,3 punts. Pel global català entre 2013 i 2019 la taxa de pobresa en el treball ha crescut 0,7 punts percentuals.

A Catalunya el 2019, la taxa de pobresa en el treball és del 12,1% i afecta més de 400.000 persones treballadores.

Per tant, la taxa de pobresa afecta de manera desigual homes i dones, però és una taxa prou elevada tractant de persones que treballen i que malgrat tenir una feina, estan exposades al risc de pobresa. Aquest indicador, és una mostra clara de precarietat laboral,

ja que el treball no és garantia de tenir una vida digna per una part considerable de treballadors i treballadores.

2.7 Teletreball

El teletreball ha estat una alternativa en època de pandèmia i confinament domiciliari, que ha permès a una part de la població treballadora poder continuar amb la seva activitat productiva amb seguretat i preservant la salut. Les dades trimestrals disponibles són força recents, justament del 2n trimestre de 2020, ja que l'Enquesta de població activa formula la pregunta a les persones assalariades enquestades per saber si han treballat a casa de manera ocasional o més de la meitat del seu temps de treball.

Taula 2.7.1 Població assalariada i treball al domicili

(N)	2n trim 2020			3r trim 2020		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
Ocasionalment	24.000	20.800	44.800	49.400	50.500	99.900
Més de la meitat dels dies que va treballar	206.800	268.300	475.100	143.700	185.500	329.100
Total teletreball	230.800	289.100	519.900	193.100	236.000	429.000
(% sobre el total de població assalariada)	2n trim 2020			3r trim 2020		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
Ocasionalment	1,8	1,5	1,7	3,5	3,6	3,6
Més de la meitat dels dies que va treballar	15,3	19,7	17,5	10,2	13,3	11,7
Total teletreball	17,1	21,2	19,2	13,7	16,9	15,3

Font: INE

En aquest sentit, i segons la taula, es pot veure que al 2n trimestre de 2020 hi havia 519.900 persones treballadores que declaraven haver fet teletreball en alguna de les situacions que es plantejaven. Aquesta proporció és d'un 19,2% del total de població assalariada, per contra, el 3r trimestre de 2020 aquesta xifra és de 429.000 persones assalariades o el que és el mateix, el 15,3% del total. Per tant, la tendència global ha estat decreixent, precisament perquè el gruix i la concentració del teletreball es va donar en el 2n trimestre, quan la població treballadora es trobava en ple confinament domiciliari. En període de desescalada i inici de l'estiu, aquesta alternativa al treball presencial s'ha vist reduïda.

El teletreball ha estat una opció pel 19,2% de la població assalariada en plena pandèmia i confinament domiciliari, gairebé 520.000 persones.

L'anàlisi per sexes, deixa veure que les dones són les qui han treballat des del domicili més que els homes. El 2n trimestre de 2020 un 21,2% de dones afirmava haver fet teletreball front a un 17,1% d'homes. El 3r trimestre però, la tendència ha estat decreixent per ambdós sexes, ja que en aquest període els percentatges se situen en un 13,7% del total d'homes i un 16,9% del total de dones.

El teletreball ocasional és el que sí ha augmentat del 2n al 3r trimestre de 2020, i això ha estat així tant per homes com per dones. La taula ens mostra que pel conjunt de Catalunya es passa d'un 1,7% a un 3,6% de teletreball ocasional. En el cas dels homes, el percentatge va de l'1,8% al 3,5%, mentre que en el cas de les dones passa a ser de l'1,5% al 3,6% del total d'assalariades.

Per contra, el teletreball més intensiu és el que ha minvat entre el segon i el tercer trimestre de 2020, tot i ser el més emprat per la població assalariada que ha afirmat fer teletreball. En aquest sentit, el treballar més de la meitat del temps de treball passa d'un 17,5% del total de persones assalariades a un 11,7%. En aquesta cas, per les dones els resultats són del 19,7% el 2n trimestre de 2020 i del 13,3% el tercer trimestre, mentre que els homes han passat del 15,3% al 10,2%.

Taula 2.7.2 Variació població assalariada i treball al domicili

(N)	variació 2n trim 2020-3r trim 2020		
	Homes	Dones	Total
Ocasionalment	25.400	29.700	55.100
Més de la meitat dels dies que va treballar	-63.100	-82.800	-146.000
Total teletreball	-37.700	-53.100	-90.900
(%)	variació 2n trim 2020-3r trim 2020		
	Homes	Dones	Total
Ocasionalment	105,8	142,8	123,0
Més de la meitat dels dies que va treballar	-30,5	-30,9	-30,7
Total teletreball	-16,3	-18,4	-17,5

Font: INE

La variació de la població assalariada que ha treballat al domicili permet veure com l'increment en xifres relatives ha sigut notable en el cas del teletreball ocasional que ha augmentat en un 123% (55.100 persones assalariades més), mentre que el teletreball més intensiu (més de la meitat dels dies que havia de treballar) decreix en un 30,7% (146.000 persones).

L'anàlisi per sexes mostra que les dones presenten un increment més significatiu en el cas del teletreball ocasional (142,8% front al 105,8% dels homes), mentre que presenten una reducció lleugerament superior a la dels homes en el cas del treball a domicili més intensiu (30,9% de reducció en el cas de les dones front un 30,5% en el cas dels homes).

Per tant, el teletreball ha estat una fórmula emprada per una part important de la població assalariada, sent les dones les qui n'han fet un ús superior, tot i que la tendència ha estat decreixent a partir de la desescalada per ambdós sexes. El treball a domicili ha estat una modalitat que ha pres un gran impuls durant la pandèmia, especialment a l'inici de la mateixa i ha permès combinar la necessària represa de l'activitat econòmica amb les

mesures de prevenció, minimitzant riscos de contagi, així com facilitar la conciliació laboral.

2.8 Hores extres no remunerades

En aquest capítol hem volgut recollir l'afectació durant el període pandèmic i el confinament domiciliari, de la necessitat de cobrir serveis essencials de manera urgent i com aquesta situació ha pogut afectar a la realització d'hores extres, en concret les no pagades, per part de la població assalariada. En aquest sentit, hem recollit l'evolució de les hores extres no pagades entre el 2n trimestre de 2019 i 2020, així com del 3r trimestre de 2020, tant per Catalunya com per a la província de Barcelona.

Taula 2.8.1 Població assalariada que ha fet hores extres no pagades a Catalunya

	Homes	Dones	Total
2n trim 2019	26.647	17.663	44.310
2n trim 2020	22.198	30.851	53.049
variació (N)	-4.449	13.188	8.739
variació (%)	-16,7	74,7	19,7
	Homes	Dones	Total
2n trim 2020	22.198	30.851	53.049
3r trim 2020	23.662	30.365	54.027
variació (N)	1.464	-486	978
variació (%)	6,6	-1,6	1,8

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

En primer lloc hem tingut en compte la xifra de persones assalariades que han fet hores extres no remunerades a Catalunya. Entre el 2n trimestre de 2019 i 2020 la tendència ha estat creixent de manera considerable, en tant que hi ha 8.739 persones assalariades més que han fet hores extres no pagades, o el que és el mateix, un 19,7% d'increment en un any. En aquest període però, el comportament entre sexes ha estat ben diferent, atès que només les dones són les qui augmenten en nombre (74,7% i 13.188 assalariades més que afirmen haver fet hores extres no pagades). Per contra els homes han reduït en un 16,7% i 4.449 assalariats menys que es troben en aquesta delicada situació.

L'anàlisi entre el 2n i 3r trimestre de 2020, en canvi, mostra un comportament també creixent, però molt més lleu, en tant que la població assalariada que ha realitzat hores extres no remunerades ha augmentat en un 1,8% i gairebé 1.000 persones. En aquest cas, és destacable que són els homes els qui incrementen les xifres en un 6,6% i 1.464 assalariats més en un trimestre, mentre que les dones redueixen en un 1,6% i 486 assalariades afectades menys.

Per tant, a l'inici de la pandèmia i en plena situació de confinament domiciliari, van ser les dones les qui, van realitzar hores extres no remunerades, mentre que en el període de desescalada i plena temporada d'estiu, van ser els homes els qui van protagonitzar l'increment, tot i ser les dones les més nombroses.

Malauradament, aquestes xifres negatives deixen veure clars efectes nocius sobre la població assalariada que, en casos ha estat treballant complint amb un servei essencial per protegir a la ciutadania o bé ha treballat des del domicili, però fent més hores i sense retribució econòmica per elles.

Taula 2.8.2 Població assalariada que ha fet hores extres no pagades a la província de Barcelona

	Homes	Dones	Total
2n trim 2019	21.632	14.303	35.935
2n trim 2020	12.717	17.038	29.755
variació (N)	-8.915	2.735	-6.180
variació (%)	-41,2	19,1	-17,2
	Homes	Dones	Total
2n trim 2020	12.717	17.038	29.755
3r trim 2020	14.019	23.446	37.465
variació (N)	1.302	6.408	7.710
variació (%)	10,2	37,6	25,9

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

Pel que fa a la província de Barcelona, el comportament ha estat diferent. Entre el 2n trimestre de 2019 i 2020, la població assalariada que ha fet hores extres no pagades s'ha reduït en un 17,2% i 6.180 persones menys. La reducció, en aquest cas, només ha estat masculina (41,2% de decreixement) perquè les dones assalariades han augmentat en un 19,1% i 2.735 dones assalariades més que fa un any.

Entre el 2n i 3r trimestre de 2020, la tendència ha estat creixent, exactament d'un considerable 25,9% i 7.710 persones assalariades més que declaren haver fet hores extres no remunerades. En aquest cas, les dones han incrementat de manera més intensa, en un 37,6% front al 10,2% dels homes.

Taula 2.8.3 Volum hores extres setmanals no retribuïdes a Catalunya

	Homes	Dones	Total
2n trim 2019	195.165,5	110.796,0	305.961,5
2n trim 2020	421.722,5	180.887,5	602.610,0
variació (N)	226.557,0	70.091,5	296.648,5
variació (%)	116,1	63,3	97,0
	Homes	Dones	Total
2n trim 2020	421.722,5	180.887,5	602.610,0
3r trim 2020	196.917,0	232.868,5	429.785,5
variació (N)	-224.805,5	51.981,0	-172.824,5
variació (%)	-53,3	28,7	-28,7

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

En relació al volum d'hores extres no pagades, a Catalunya entre el 2019 i el 2020 l'augment ha sigut del 97% i aquest augment ha recaigut sobretot en els homes (116,1% d'augment), però també sobre les dones (63,3%).

Pel que fa al període de plena crisi i posterior desescalada, a Catalunya ha caigut el volum d'hores extres no pagades en un 28,7%. En aquest cas només els homes han reduït la xifra d'hores, exactament en un 53,3%. Per contra, les dones han incrementat en un 28,7%, el volum d'hores extres no retribuïdes.

Taula 2.8.4 Volum hores extres setmanals no retribuïdes a la província de Barcelona

	Homes	Dones	Total
2n trim 2019	160.202,5	89.429,0	249.631,5
2n trim 2020	329.874,0	111.997,5	441.871,5
variació (N)	169.671,5	22.568,5	192.240,0
variació (%)	105,9	25,2	77,0
	Homes	Dones	Total
2n trim 2020	329.874,0	111.997,5	441.871,5
3r trim 2020	135.240,0	208.787,5	344.027,5
variació (N)	-194.634,0	96.790,0	-97.844,0
variació (%)	-59,0	86,4	-22,1

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

A la província de Barcelona, la tendència entre 2019 i 2020 també ha sigut d'increment acusat del volum d'hores extres no remunerades, concretament ha estat del 77%. En aquest cas, els homes han patit un augment més acusat del 105,9% mentre que les dones ho han fet en un 25,2%.

L'evolució entre el 2n i 3r trimestre de 2020 ha estat decreixent (-22,1%), però només han reduït el volum d'hores els homes, que han aconseguit minvar en un -59%, mentre que les dones presenten un increment del 86,4% d'hores extres no remunerades.

Taula 2.8.5 Intensitat hores extres no retribuïdes per sexes

		2n trim 2019	2n trim 2020	3r trim 2020
Catalunya	Homes	7,3	19,0	8,3
	Dones	6,3	5,9	7,7
	Total	6,9	11,4	8,0
Barcelona	Homes	7,4	25,9	9,6
	Dones	6,3	6,6	8,9
	Total	6,9	14,9	9,2

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

La intensitat de les hores extres no pagades, ens permet veure quantes hores extres recauen sobre una persona assalariada. En aquest cas i per Catalunya, el 2n trimestre de 2019 una persona assalariada va fer 6,9 hores extres no pagades a la setmana, el mateix que per a la província de Barcelona.

El 2n trimestre de 2020, van recaure 11,4 hores extres no remunerades a la setmana per persona assalariada que havia afirmat fer-ne. A la província de Barcelona, aquesta xifra va ser de 14,9 hores setmanals. I el 3r trimestre de 2020 la mitja va ser de 8 hores extres no pagades per persona assalariada a Catalunya i de 9,2 hores a la demarcació de Barcelona.

Per tant, en plena pandèmia i confinament domiciliari, la intensitat de les hores extres no retribuïdes va ser molt elevada i al 3r trimestre tot i suavitzar-se, s'ha mantingut a uns nivells força preocupants.

L'anàlisi per sexes deixa veure que el pes de les hores extres l'ha suportat més la població assalariada masculina, tant a Catalunya com a la província de Barcelona. No obstant, els resultats són negatius per ambdós sexes, ja que entre els darrers trimestres les qui han incrementat la intensitat són les dones, mentre que els homes l'han reduït.

Taula 2.8.6 Llocs de treball a jornada completa no generats

	2n trim 2019	2n trim 2020	3r trim 2020
Catalunya	7.650	15.065	10.744
Barcelona	6.240	11.046	8.600

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

Quan s'aborda l'anàlisi de les hores extraordinàries no remunerades, és interessant poder calcular quants llocs de treball s'han deixat de generar amb aquesta mala pràctica. En aquest sentit, i fixant-nos en el període de plena pandèmia (2n trimestre de 2020) a Catalunya es van deixar de generar 15.065 llocs de treball a jornada completa i d'aquests, 11.046 a la província de Barcelona. Al 3r trimestre de 2020, moment de desescalada i període estival es van deixar de generar 10.744 llocs de treball a jornada completa, dels quals 8.600 a la demarcació de Barcelona.

Aquest apartat ha permès veure, de prop, com la pràctica de no remunerar les hores extres s'ha fet molt present en el mercat de treball durant la situació de pandèmia i crisi sanitària. Els resultats són una mostra clara que l'alarma sanitària viscuda sense precedents ha provocat que molts treballadors i treballadores s'hagin vist abocats a treballar de manera més intensa, fent jornades més llargues, fins i tot doblant torns, per protegir a la ciutadania del risc d'emmalaltir. Sectors com el sanitari i l'educatiu en són una mostra. El primer, per haver d'atendre als milers de persones afectades per la COVID-19 en situació d'emergència i el segon, per haver de convertir una feina a les aules totalment presencial en virtual, gairebé d'un dia per l'altre. A més, tota la resta de serveis declarats com a essencials han hagut de donar resposta urgent, garantint el seu servei a la ciutadania, esdevenint imprescindibles per salvar la salut de la ciutadania com ara el sector de la cura de les persones.

Aquesta nova realitat ha servit per evidenciar que molts sectors que fins ara eren oblidats, precaritzats i feminitzats, han estat els imprescindibles i vitals per a la població en la

situació de pandèmia que hem viscut. Aquest bany de realitat ha de servir per reconèixer i dignificar tots aquells sectors, majoritàriament feminitzats, que fins ara eren els que reunien les condicions més precàries, amb una millora contundent de les seves condicions laborals. Cal tenir present que sense aquestes persones treballadores i la seva força del treball no hauríem viscut la situació de la mateixa manera.

3. LLARS I ACTIVITAT LABORAL

Al llarg d'aquest capítol analitzem la situació de les llars catalanes atenent a la situació laboral de les persones que hi viuen. Focalitzarem la nostra anàlisi en aquelles llars en que les persones que hi viuen no disposen de cap mena d'ingrés de caràcter laboral.

De la mateixa manera que hem fet en informes anteriors, presentem les dades desagregades per sexe. La variable sexe té una importància significativa a efectes explicatius ja que, com veurem en aquest capítol, les dones presenten dades més desfavorables que els homes.

En un segon punt analitzarem la situació de la pobresa a Catalunya i ho farem a través d'un indicador que ens sembla molt complet, com és la taxa AROPE tot i que complementarem aquest indicador amb el de l'indar de la pobresa.

Sempre que ha estat possible hem comparat les dades de Catalunya amb les de la província de Barcelona. Aquesta comparació ens permet copsar si s'observen diferències significatives de caràcter territorial.

Amb aquest capítol oferim una panoràmica de la composició de les llars catalanes i de la seva evolució recent que creiem que ens permeten apuntar algunes claus interpretatives per preveure les tendències de futur.

3.1. Llars sense ingressos laborals

En aquest apartat abordem la situació d'aquelles llars en les quals les persones que hi viuen no disposen de cap ingrés econòmic d'origen laboral. Aquesta situació pot venir ocasionada quan la persona no disposa d'un salari i quan tampoc percep cap prestació econòmica de caràcter contributiu (derivada d'un salari anterior). És a dir, quan no treballa de manera remunerada però, a més, tampoc ha generat prou cotització prèvia per poder accedir a la percepció d'una prestació contributiva. Aquesta conceptualització implica que en aquest grup sí que podem trobar persones que no estiguin ocupades, però que hagin percebut prestacions de caràcter assistencial, com ara subsidis que, com sabem, tenen uns requisits menors per a la seva percepció, així com quanties també substancialment inferiors a les prestacions contributives.

A diferència d'informes anteriors, en aquesta ocasió hem volgut deixar de comparar períodes temporals llargs (de 10 anys) i ens centrarem en una anàlisi més immediata. Això és perquè considerem que la crisi del 2008 queda ja enrere i, malgrat els seus efectes

encara persisteixen i els principals indicadors (ocupació, atur, etc) no es van poder recuperar plenament i encara no han arribat als nivells previs a la Gran Recessió, creiem que, en el context actual, no tindria massa sentit continuar analitzant les dades en clau d'una situació de recuperació de la crisi del 2008. Per aquest motiu, establim dues comparatives temporals: en primer lloc compararem el segon trimestre i tercer trimestre de l'any 2020, la qual cosa ens oferirà una perspectiva de l'evolució més recent, amb les darreres dades disponibles. En segon lloc, compararem els segons trimestres de 2019 i 2020, la qual cosa ens servirà per tenir una comparativa d'un període temporal més llarg, guanyant perspectiva i, sobretot, evitant distorsions en la interpretació a causa de l'estacionalitat (inevitable quan es comparen trimestres diferents, especialment si tenim en compte que el tercer trimestre incorpora l'activitat derivada del període estival).

Taula 3.1.1. Llars sense ingressos laborals

	2n 2019	2n 2020	variació (N)	variació (%)
Catalunya	90.440	112.311	21.871	24,2
Barcelona	60.097	77.763	17.666	29,4
	2n trim 2020	3r trim 2020	variació (N)	variació (%)
Catalunya	112.311	96.766	-15.545	-13,8
Barcelona	77.763	71.286	-6.477	-8,3

Font: Elaboració pròpia a partir de microdades de l'Enquesta de població activa (INE)

En aquesta taula es posa de manifest com, des del segon trimestre de 2019 al mateix període del 2020, s'ha incrementat el nombre de llars en les que les persones que hi vivien no disposaven d'ingressos de caràcter laboral. En concret, l'increment ha estat de 21.871 llars més (la qual cosa suposa un augment del 24,2%) per a tota Catalunya i un augment de 17.666 persones a la província de Barcelona. Com veiem, a la província de Barcelona l'augment relatiu de 29,4%, és gairebé cinc punts percentuals superior a l'augment percentual pel conjunt de Catalunya. Així doncs, podem dir que a Barcelona ha augmentat més, relativament, que al conjunt de Catalunya el nombre de llars sense ingressos laborals.

Entre els segons trimestres de 2019 i 2020 han augmentat de forma alarmant les llars sense ingressos laborals (24,2% a Catalunya i 29,4% a Barcelona).

En canvi, quan comparem el 2n i el 3r trimestre de 2020 observem un comportament certament inesperat. Podem observar com es produeix una reducció del nombre d'aquest tipus de llars, tant a Catalunya com a Barcelona.

La variació pel conjunt de Catalunya és de 15.545 llars menys (una variació del -13,8%). En el cas de Barcelona, però el descens relatiu ha estat menor, també en termes relatius, ja que la variació entre tots dos trimestres és de -8,3%. Per poder interpretar correctament aquesta sorprenent evolució negativa en tan poc temps, necessitaríem una perspectiva temporal més àmplia, que no podem abordar al present informe, que ens permetés dilucidar quines són les possibles causes d'aquest sobtat descens de llars sense ingressos laborals. En tot cas, sí que voldríem apuntar com a possible explicació que, el fet de que les dades del tercer trimestre siguin més baixes que les del segon, quan precisament la crisi estava més accentuada, es podria explicar perquè a l'inici de la

pandèmia va produir-se un confinament més estricte que, entre d'altres coses, va tancar les oficines del SEPE en la que habitualment es tramitaven les prestacions d'atur. De manera complementària, en aquells primers mesos des de l'esclat de la pandèmia es va haver d'adaptar l'estructura administrativa i de gestió del SEPE i de la resta d'organismes públics per poder donar resposta a l'ingent volum de sol·licituds que arribava. Va ser a finals del segon trimestre que es van anar obrint progressivament les oficines del SEPE i van començar a atendre amb cita prèvia presencial. Això va poder desllorigar molts expedients que s'havien quedat encallats durant els mesos anteriors a causa d'incidències de tota mena. Per aquest motiu, es podria explicar aquesta variació tan significativa en quant a una major proporció de llars sense ingressos laborals, ja que tornaven a ser més nombroses les llars que percebien prestacions contributives d'atur, un cop superat el primer període de cas burocràtic inicial.

Hem vist l'evolució el nombre de llars en les que viuen persones sense ingressos laborals, però ara complementarem la nostra anàlisi abordant el nombre de persones que viuen en aquestes llars i la seva evolució al llarg del temps.

Taula 3.1.2. Persones que viuen en llars sense ingressos laborals, per sexes

	2n trim 2019			2n trim 2020		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
Catalunya	81.522	85.765	167.287	98.699	115.041	213.740
Barcelona	50.481	56.444	106.925	65.428	81.468	146.896
	2n trim 2020			3r trim 2020		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
Catalunya	98.699	115.041	213.740	82.125	94.505	176.630
Barcelona	65.428	81.468	146.896	57.132	67.398	124.530

Font: Elaboració pròpia a partir de microdades de l'Enquesta de població activa (INE)

Taula 3.1.3. Variació de les persones que viuen en llars sense ingressos laborals, per sexes. Segons trimestres de 2019 i 2020

	Variació homes (N)	Variació homes (%)	Variació dones (N)	Variació dones (%)	Variació total (N)	Variació total (%)
Catalunya	17.177	21,1	29.276	34,1	46.453	27,8
Barcelona	14.947	29,6	25.024	44,3	39.971	37,4

Font: Elaboració pròpia a partir de microdades de l'Enquesta de població activa (INE)

Taula 3.1.4. Variació de les persones que viuen en llars sense ingressos laborals, per sexes

	2n trim 2020			3r trim 2020		
	Variació homes (N)	Variació homes (%)	Variació dones (N)	Variació dones (%)	Variació total (N)	Variació total (%)
Catalunya	-16.574	-16,8	-20.536	-17,9	-37.110	-17,4
Barcelona	-8.296	-12,7	-14.070	-17,3	17.605	-15,2

Font: Elaboració pròpia a partir de microdades de l'Enquesta de població activa (INE)

Com es pot apreciar a les taules, durant el període temporal que va del segon trimestre de 2019 al mateix trimestre de 2020, s'ha produït un augment del nombre de persones que viuen en llars sense ingressos laborals. Aquest augment resulta coherent amb el que hem vist més amunt ja que, en incrementar-se el nombre de llars en aquesta situació, resulta lògic que es produeixi també un augment del nombre total de persones que viuen sense rebre ingressos de caràcter laboral. En cas contrari, hauríem de plantejar-nos altres possibles explicacions com, per exemple, canvis en la composició de les llars.

En concret, veiem que per a Catalunya, s'ha produït un augment de 46.453 persones més en aquest període, la qual cosa suposa una variació percentual del 27,8%. Més destacable és encara el comportament de la província de Barcelona ja que, amb un augment de gairebé 40.000 persones durant aquest període d'un any, suposa una variació relativa del 37,4%. Un cop més, constatem com la província de Barcelona es veu més castigada, proporcionalment, que el conjunt del territori català.

Als darrers 12 mesos, a Barcelona ha augmentat un 37,4% (44,3% per a les dones) el nombre de persones que viuen en llars sense ingressos laborals.

En quant al comportament per sexes, en aquest exercici tornem a constatar com les dones es veuen més perjudicades que no pas els homes. En concret, a la província de Barcelona i amb les dades del segon trimestre de 2020, trobem 81.468 dones que viuen en llars sense ingressos laborals per 65.428 homes que estan en aquesta situació. La situació al conjunt de Catalunya és semblant ja que trobem 115.041 dones en aquesta situació i 98.699 homes.

És tremendament significativa l'evolució temporal de la situació de les dones ja que, a la província de Barcelona, si bé el 2n trimestre de 2019 comptabilitzàvem 56.444 dones en aquesta situació, al 2n trimestre de 2020 (tan sols un any més tard) hi trobem 81.468 dones (25.024 dones més, la qual cosa suposa una variació relativa del 44,3%). En canvi, els homes han passat en aquest període de 50.481 a 65.428, la qual cosa suposa una variació del 29,6%.

En l'àmbit català, les variacions han estat del 21,1% pels homes i del 34,1% per a les dones. Sens dubte, un altre símptoma de com les dones es veuen més afectades en els processos de precarització laboral i social en els quals estem immersos.

En canvi, quan comparem el 2n i 3r trimestre de 2020 ens tornem a trobar amb un comportament sorprenent tot observant una variació negativa en tant curt període de temps. En concret, en tan sols tres mesos, a la província de Barcelona s'ha reduït el nombre de persones en aquesta situació en un -15,2%, percentatge similar al del conjunt de Catalunya (-17,4%).

Aquesta variació negativa resulta coherent amb les dades que hem analitzat en l'anterior apartat respecte la variació del nombre de llars sense rebre ingressos laborals ja que, si es redueixen el nombre de llars en què les persones que hi viuen no disposen d'ingressos laborals, resulta coherent que també es redueixin el nombre de persones totals afectades

per aquesta situació. En tot cas i, tal i com hem apuntat abans, necessitarem més distància temporal per poder albirar més explicacions a aquest fenomen a banda de les que ja hem comentat a l'apartat anterior.

3.2. Taxa de risc de pobresa i exclusió social

En aquest apartat analitzarem l'evolució del risc que tenen les persones de viure situacions de pobresa o exclusió social. L'indicador que farem servir per mesurar aquest risc es la taxa AROPE (En Risc de Pobresa o Exclusió Social, en les seves sigles en anglès). Aquest indicador és un dels més utilitzats per mesurar l'exclusió social i té l'important avantatge de que es tracta d'un indicador harmonitzat pel conjunt de països que formen part de la Unió Europea. D'aquesta manera, és possible establir comparacions internacionals dins del marc europeu. En tot cas, la característica més important de la taxa AROPE és que es tracta d'un indicador sintètic, construït a partir de diverses variables, que entén la pobresa i l'exclusió social no com una simple mancança de rendes (aquesta era la definició clàssica de la pobresa) sinó que va més enllà i té en compte la privació de determinats béns materials així com la baixa intensitat de treball en la llar en la que es viu (que és el que hem vist a l'apartat anterior). Per tant, la taxa AROPE és un indicador molt sòlid que permet apropar-nos molt bé a la situació d'aquelles persones que viuen en situacions personals amb un elevat risc de patir situacions de pobresa i/o d'exclusió social.

La perspectiva temporal que adoptarem en aquest capítol serà diferent a la que hem vist fins ara. En aquesta ocasió, analitzarem les dades des del 2013 (any que marca l'inici de la recuperació econòmica després de la crisi del 2008) fins al 2019, que són les darreres dades disponibles.

D'altra banda, les dades faran referència exclusivament a les persones que tenen edats compreses entre els 16 i els 64 anys ja que, d'aquesta manera, ens centrarem en l'edat típicament laboral evitant d'aquesta manera possibles distorsions en la interpretació de les dades que es podrien produir si haguéssim triat un interval d'edats més ampli.

La taula 3.2.1. ens mostra l'evolució de la població en risc de caure en situacions de pobresa o exclusió social, mesurada per la taxa AROPE. Analitzant les dades, hi ha certs elements que convé situar.

En primer lloc, veiem com aquesta tendència d'augment de la població en risc que venia creixent a l'inici del període estudiat comença a reduir-se el 2015 tot i que breument ja que el 2017 torna a incrementar. El 2019, que és el darrer període del qual tenim dades de la taxa AROPE, aquesta disminueix molt lleugerament, reduint dues dècimes respecte l'any anterior i situant-se en el 24,2%.

Una quarta part de la població catalana en edat de treballar (24,2%) es troba en situació de risc de pobresa o exclusió social.

Taula 3.2.1. Taxa i població de 16 a 64 anys en risc de pobresa o exclusió social a Catalunya (taxa AROPE), per sexe

		Homes	Dones	Total
2019	Total	539.100	636.600	1.175.700
	%	22,2	26,1	24,2
2018	Total	547.100	624.300	1.171.400
	%	22,9	25,9	24,4
2017	Total	580.200	572.500	1.152.700
	%	24,4	24,0	24,2
2016	Total	531.200	592.300	1.123.500
	%	22,3	24,8	23,6
2015	Total	582.700	609.700	1.192.400
	%	24,1	25,4	24,7
2014	Total	624.300	695.200	1.319.500
	%	25,8	28,9	27,3
2013	Total	628.300	636.400	1.264.700
	%	25,6	26,2	25,9

Font: Enquesta de condicions de vida (INE)

Quan desagreguem les dades per sexes trobem que el 2019 hi havia 539.100 homes en situació de risc de pobresa o exclusió social (el 22,2% dels homes en edat laboral) i 636.600 dones en aquesta situació (el 26,1% de les dones en aquesta franja d'edat). Aquest no és un fenomen aïllat ja que, amb la única excepció del 2017, a la resta d'anys veiem com les dones presenten taxes més altes de població en risc, en relació als homes.

Les dades posen en evidència com, una vegada més, les dones es veuen més afectades que els homes en aquests processos d'exclusió social i econòmica.

Cal tenir en compte però, que la pobresa no deixa de ser un element relatiu, en el sentit que s'acostuma a mesurar i comparar en el seu context de referència (en aquest cas, en l'àmbit de Catalunya). Aquest fet implica que, en un context de baixos salaris, pot passar que les dades es vegin distorsionades per la situació econòmica general i es pugui oferir una imatge menys negativa del que realment és. Això s'explica perquè, si es produeix un empobriment generalitzat, també disminuirà la taxa AROPE tot i que, en realitat, no s'estarà donant una situació de millora en la vida de les persones.

En aquest mateix sentit, també considerem interessant complementar les dades de la Taxa AROPE amb un altre indicador com és el de la població que es situa per sota del llindar de la pobresa. Seguint el fil que hem comentat respecte a que la pobresa s'ha d'entendre en relació a la societat en la que es viu, hi ha un cert consens internacional en que el llindar de la pobresa es pot situar entorn al 60% del valor de la mediana d'ingressos nets per unitat de consum.

A continuació mostrem una taula en la que veiem els llindars de risc de pobresa atenent a la composició de la llar.

Taula. 3.2.2. Llindar de pobresa a Catalunya per composició de la llar (2019)

Composició de la llar	Llindar de la pobresa (€)
Llar amb una persona adulta	10.674,1
Llar amb dues persones adultes	16.011,2
Llar amb una persona adulta i dos nens/es	17.078,6
Llar amb dues persones adultes i dos nens/es	22.415,7

Font: Idescat, a partir de les dades de l'Enquesta de condicions de vida de l'INE

Pel 2019, el valor de la mediana salarial (el valor central de la distribució salarial, que deixa igual nombre d'observacions a cadascú dels seus costats) va ser de 17.790,2€. Per aquest motiu, per a les llars en les que viu únicament una persona, aquelles persones que quedessin per sota del 60% d'aquest valor (10.674,1€.) es consideraria que es troben per sota del llindar de la pobresa. De la mateixa manera, a la taula es mostra on es situa el llindar de la pobresa per a cada configuració concreta de la composició de la llar. Per exemple, per aquelles llars formades per dues persones adultes i dos nens/es, el llindar es situaria en 22.415,7€.

En total, la taxa de pobresa per a Catalunya durant el 2019 va ser del 19,5%. Desagregant les dades per sexes veiem com la proporció d'homes per sota del llindar de la pobresa és del 18,3% mentre que el 20,7% eren dones. És a dir que, també amb aquest indicador, es pot evidenciar com les dones pateixen en major mesura els efectes de la pobresa.

Aquest indicador, com hem vist, complementa la taxa AROPE i ens aporta conclusions semblants. Si bé la taxa AROPE situava a una quarta part de la població en edat de treballar com a població en risc de pobresa o exclusió social, el llindar de pobresa ens mostra com una de cada cinc persones es troba en risc de pobresa.

L'indicador del llindar de la pobresa també posa de manifest la feminització de la pobresa.

El fet que la taxa AROPE sigui més elevada que la taxa de pobresa és completament lògic ja que, com hem comentat anteriorment, la taxa AROPE és un indicador més complet i inclou una perspectiva més àmplia que no simplement la pobresa, entesa com a manca d'ingressos suficients. Sigui com sigui, resulta evident que una part molt important de la nostra societat queda exclosa de la seva integració plena i pateix situacions econòmiques molt complicades que dificulten la seva vida quotidiana i la seva realització personal.

4. PROTECCIÓ SOCIAL

Al llarg d'aquest capítol oferirem una panoràmica del sistema de protecció social al nostre país. En concret, revisarem l'evolució en la percepció de les prestacions contributives i del nombre de persones beneficiàries d'aquests ajuts, així com el nivell de protecció (o desprotecció) que ofereixen aquestes prestacions.

D'altra banda, revisarem també l'evolució del nombre d'expedients de regulació temporal de l'ocupació (ERTO), de les seves modalitats i de les persones que estan incloses en aquests expedients.

Però, per poder copsar adequadament el nivell de protecció social es fa necessari iniciar el capítol amb una revisió de l'atur existent i, molt en concret, en l'atur de llarg durada. D'aquesta manera podrem tenir una imatge més nítida de la població susceptible de ser coberta pel sistema de protecció social.

El període temporal que fem servir en aquest capítol serà de 2019 i 2020 per a l'evolució de la taxa de desprotecció, així com també per a l'anàlisi de l'atur de llarga durada. A diferència d'informes anteriors, en que havíem emprat un horitzó temporal més llarg, enguany hem considerat més interessant oferir, en aquesta ocasió, una perspectiva de l'evolució a curt termini que ens orienti respecte l'evolució recent d'aquests aspectes en un context marcat intensament per la pandèmia de la COVID-19.

Abans de començar l'anàlisi creiem convenient oferir uns senzills aclariments terminològics per poder interpretar millor els conceptes que apareixen al llarg del capítol.

La prestació d'atur de nivell contributiu és aquella prestació que protegeix la contingència per atur per a aquelles persones que, podent i volent treballar, han perdut la seva feina de manera temporal o definitiva o han vist reduïda la seva jornada laboral ordinària en un interval comprès entre el 10% i el 70%. També és la prestació a la que tenen dret les persones que es troben immerses en un expedient de regulació temporal d'ocupació (ERTO), tot i que, en aquest cas, amb algunes variants relacionades amb els requisits de cotització prèvia i amb el descompte del temps que es percep la prestació.

D'altra banda, els subsidis d'atur són prestacions de caràcter assistencial que tenen com a objectiu la garantia d'ingressos per a aquelles persones que no hagin pogut accedir a la prestació contributiva d'atur. Els requisits per a la seva percepció són menors que els de la prestació contributiva i la quantia també és notablement inferior.

En aquest informe ens centrarem en les prestacions contributives atès que són les prestacions que tenen clarament un caràcter laboral, ja que tenen com a un dels requisits per a la seva percepció l'haver generat una cotització prèvia suficient (com a mínim,

s'exigeix haver cotitzat 360 dies en els 6 anys anteriors a la situació de sol·licitud de la prestació).

4.1. Durada de l'atur

Tal i com hem comentat a la introducció del capítol, abans d'abordar la situació del sistema de protecció social al nostre país, pensem que pot ser útil aportar elements que ens ajudin a situar quina és la població objecte d'aquestes prestacions, és a dir, quina és la població en situació d'atur. Focalitzarem la nostra atenció especialment en el col·lectiu de persones en situació d'atur de llarga i de molt llarga durada, fent ús del criteri habitual que delimita les persones aturades de llarga durada com aquelles que porten un any o més en situació d'atur. De manera anàloga, el terme de persones en situació d'atur de molt llarga durada es fa servir per a aquelles persones que porten 2 anys o més en situació d'atur.

Per copsar adequadament l'evolució de les persones en situació d'atur hem fet servir dos horitzons temporals. En primer lloc, hem comparat els segons trimestres de 2019 i 2020 (la qual cosa ens donarà una perspectiva temporal relativament recent però prou àmplia). En segon lloc però, hem comparat el 2n i 3r trimestre de 2020 per tal de disposar d'una perspectiva encara més recent i més propera a la situació actual, clarament marcada per la crisi derivada de la pandèmia ocasionada per la irrupció de la COVID-19.

Taula 4.1.1 Persones en situació d'atur en relació al temps que porten en aquesta situació

		2n trim 2019	2n trim 2020	variació total (N)	variació total (%)
Barcelona	Menys de 6 mesos	96.868	147.676	50.808	52,5
	De 6 mesos a 1 any	50.130	63.577	13.447	26,8
	D'1 a 2 anys	53.539	37.754	-15.785	-29,5
	Més de 2 anys	79.781	54.150	-25.631	-32,1
	Total	280.318	303.157	22.839	8,1
Catalunya	Menys de 6 mesos	130.385	205.881	75.496	57,9
	De 6 mesos a 1 any	79.897	91.994	12.097	15,1
	D'1 a 2 anys	68.394	51.843	-16.551	-24,2
	Més de 2 anys	107.503	78.267	-29.236	-27,2
	Total	386.179	427.985	41.806	10,8
		2n trim 2020	3r trim 2020	variació total (N)	variació total (%)
Barcelona	Menys de 6 mesos	147.676	114.619	-33.057	-22,4
	De 6 mesos a 1 any	63.577	101.072	37.495	59,0
	D'1 a 2 anys	37.754	57.656	19.902	52,7
	Més de 2 anys	54.150	63.048	8.898	16,4
	Total	303.157	336.395	33.238	11,0
Catalunya	Menys de 6 mesos	205.881	152.843	-53.038	-25,8
	De 6 mesos a 1 any	91.994	135.054	43.060	46,8
	D'1 a 2 anys	51.843	74.133	22.290	43,0
	Més de 2 anys	78.267	89.308	11.041	14,1
	Total	427.985	451.338	23.353	5,5

Font: Elaboració pròpia a partir de microdades de l'EPA (INE)

Quan comparem els segons trimestres de 2019 i 2020 veiem com, a la província de Barcelona, es produeix un increment important del nombre de persones en situació d'atur de curta durada (menys de 6 mesos), arribant al 52,5% d'augment en tan sols un any de diferència. Clarament, la crisi econòmica derivada de la COVID-19 és l'explicació principal d'aquest augment tan considerable que va esclatar, recordem, a finals del 1r trimestre de 2020. Aquesta afectació tan gran queda perfectament recollida a les dades del 2n trimestre de 2020 i és el que provoca aquest diferencial tan important.

Cal destacar però com al conjunt de Catalunya la variació per aquest grup ha estat encara més gran que el registrat per a la província de Barcelona i arriba a un increment del 57,9%.

En canvi, sí que apreciem diferències més significatives entre Barcelona i el conjunt del país en la franja de persones que estan en situació d'atur en un període que va des dels sis mesos a l'any. En el cas de la província de Barcelona hi trobem un augment del 26,8% mentre que, pel conjunt de Catalunya, la variació és del 15,1% més, és a dir, hi ha 11,7 punts percentuals de diferència.

Destaquem l'increment de persones a Catalunya que porten en atur menys de 6 mesos i de 6 mesos a 1 any (57,9% i 15,1%, respectivament).

En quant a la franja de persones que ja es troben en situació d'atur de llarga durada (entre 1 i 2 anys) trobem un comportament més similar atès que, tant al conjunt del país com a la demarcació de Barcelona, les taxes mostren un descens del 29,5% en el cas de Barcelona i del 24,2% en el cas de Catalunya.

Per altra banda, les persones que es troben en situació d'atur de molt llarga durada (2 anys o més) també registren un comportament semblant, reduint-se en un 32,1% a la província de Barcelona i disminuint també en l'ordre d'un 27,2% al conjunt de Catalunya.

Per altra banda, quan adoptem una perspectiva temporal més immediata i comparem el 2n i el 3r trimestre de 2020, la imatge resultant difereix clarament de la que acabem d'analitzar.

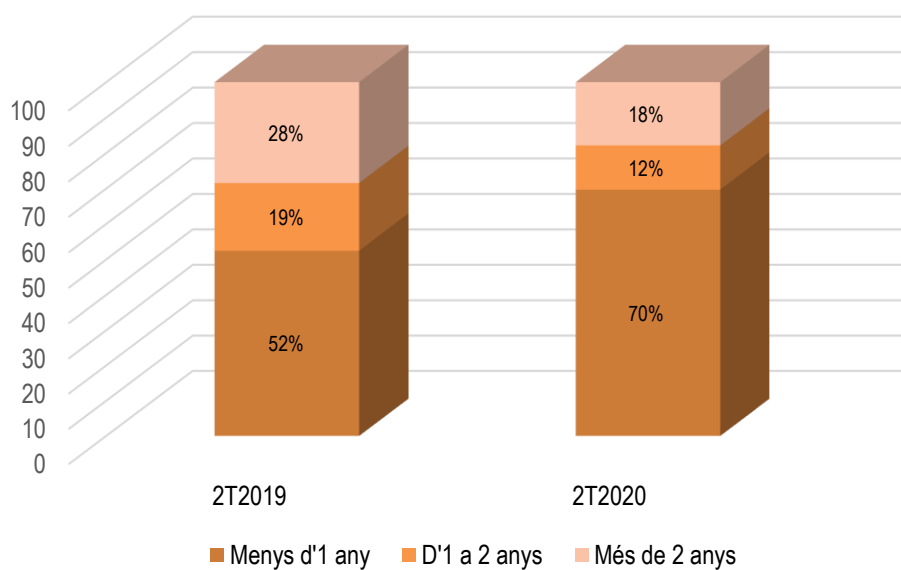
En primer lloc, com a gran diferència, destaquem que es produeix una variació negativa en el grup de persones que estan en atur des de fa menys de sis mesos. La variació és del -22,4% per a Barcelona i del -25,8% per al conjunt del país. Aquestes dades contrasten amb la variació positiva que hem vist abans per aquesta franja d'edat i per un període més ampli i són fruit de les especials circumstàncies que estem vivint a conseqüència de la pandèmia.

En quant a les persones que porten entre 6 mesos i 1 any en atur, hi ha un augment del 59% per a la província de Barcelona i del 46,8% per a Catalunya. Una enorme variació, especialment significativa pel cas de la província de Barcelona en un període de temps tan curt.

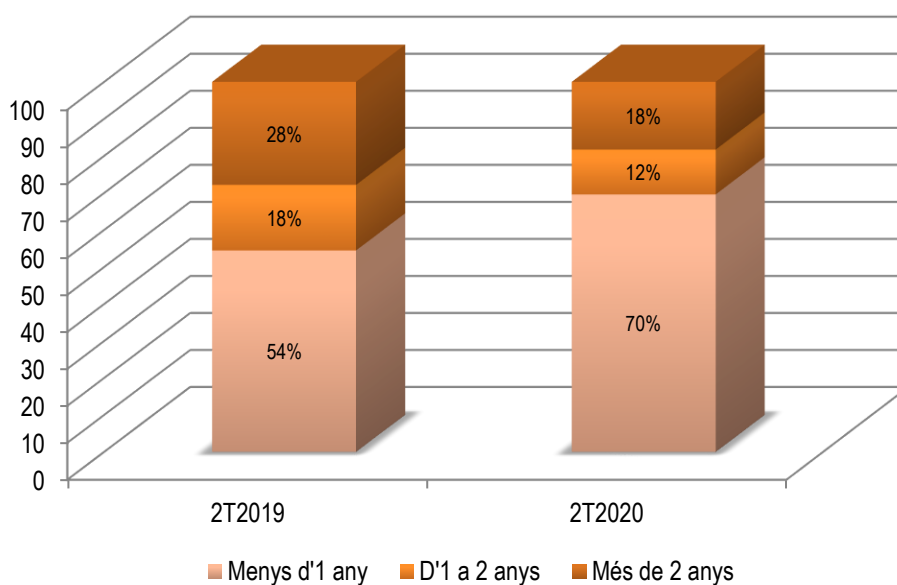
Pel que fa al grup de persones en atur que porten entre 1 i dos anys, (atur de llarga durada) els resultats són també pitjors per a la província de Barcelona (amb una increment del 52,7%) que pel conjunt del país (43% més).

Finalment, pel grup de persones en situació de molt llarga durada constatem com la variació a Catalunya és del 14,1% mentre que a la província de Barcelona és del 16,4%.

Gràfic 4.1.2 Població en situació d'atur a la província de Barcelona segons temps d'estada

Gràfic 4.1.3 Població en situació d'atur a Catalunya segons temps d'estada

Font: Elaboració pròpia a partir de microdades de l'EPA (INE)

En aquests gràfics creiem que s'aprecia molt nítidament com es concentra un major volum de població en la categoria de persones que porten menys d'un any en atur, com a conseqüència dels efectes en l'economia de la pandèmia que es va iniciar al mes de març. De manera anàloga, també es veu molt clarament com disminueix la població en atur de llarga i molt llarga durada. Tot i que les proporcions varien en funció de si analitzem la província de Barcelona o el conjunt de Catalunya, el comportament és el mateix per ambdós casos.

4.2. Evolució de les prestacions contributives

En aquest capítol examinarem breument l'evolució de les persones que perceben prestacions contributives d'atur. Com a marc temporal per abordar aquesta qüestió hem triat el període que va des de març de 2020 (inici de la pandèmia) al desembre de 2020. D'aquesta manera, tindrem una visió més nítida de l'evolució en el nombre de persones perceptores d'aquesta prestació durant aquests darrers mesos.

D'altra banda, inclourem la variable sexe en la nostra anàlisi, ja que ens interessa copsar si es produeixen diferències significatives entre sexes en quant a l'evolució del nombre de persones perceptores de prestacions contributives.

Taula 4.2.1. Evolució de les prestacions contributives, per sexes

		març 2020	desembre 2020	variació (N)	variació (%)
Homes	Barcelona	55.444	59.121	3.677	6,6
	Catalunya	77.965	85.836	7.871	10,1
Dones	Barcelona	56.081	55.825	-256	-0,5
	Catalunya	77.932	82.758	4.826	6,2
Total	Barcelona	111.525	114.946	3.421	3,1
	Catalunya	155.897	168.594	12.697	8,1

Font: Elaboració pròpia amb dades del SEPE

El primer que podem destacar és que en aquest curt període que va del març al desembre de 2020, el nombre de persones que han cobrat prestacions d'atur de caràcter contributiu ha augmentat en pràcticament totes les categories.

En el període que va de març a desembre de 2020, a Catalunya ha augmentat en un 7,5% les persones perceptores de prestacions contributives per atur.

Els homes han estat més protagonistes d'aquest augment, tant a la província de Barcelona (amb un augment del 6,6%) com al conjunt de Catalunya (10,1%). En canvi, les dones han registrat un molt lleuger descens a la província de Barcelona (-0,5% de variació relativa que, en termes absoluts suposa un descens de 256 dones perceptores menys en aquest període). Al conjunt de Catalunya però, les dones han augmentat el nombre de dones perceptores amb una variació positiva del 6,2% (4.826 dones més).

En total, podem destacar un augment de persones perceptores de prestacions contributives del 3,1% a la província de Barcelona i del 8,1% al conjunt de Catalunya.

En termes absoluts, trobem que al desembre de 2020 a Catalunya hi ha 168.594 persones que cobren prestacions d'atur de naturalesa contributiva, de les quals 114.946 corresponen a persones que viuen a la província de Barcelona.

4.3. Cobertura front l'atur

Per abordar la cobertura front l'atur, farem servir al llarg d'aquest apartat l'indicador de la taxa de desprotecció. Aquesta taxa es calcula com el quocient entre el nombre de persones desocupades que diuen no percebre prestació contributiva o subsidi entre el total de persones a l'atur amb experiència laboral prèvia (i, per tant, carrera de cotització). Aquestes persones en atur no necessàriament han d'estar inscrites com a demandants d'ocupació a les oficines del SOC, però sí han d'estar buscant feina de manera activa. La font que ens permet accedir a aquestes dades és l'Enquesta de població activa (EPA), de l'Institut nacional d'estadística (INE).

Hem preferit fer servir aquest indicador i no altres, com ara la taxa de cobertura, ja que creiem que la taxa de desprotecció és més fiable, atès que incorpora les persones que no consten com a demandants d'ocupació al registre administratiu de les oficines de treball. Això fa que aquest indicador pugui capturar la part de la població (habitualment persones en situació de llarga i molt llarga durada) que, tot i continuant buscant feina de manera activa, no es registren com a demandants d'ocupació perquè ja no tenen dret a percebre prestacions i, per tant, consideren que no els hi aporta cap valor afegit el tenir l'obligació periòdica de renovar la seva demanda. L'Enquesta de població activa, sí que recull totes les persones aturades que estan buscant feina activament, amb independència de si estan registrades com a demandants d'ocupació, i és per aquest motiu que fem servir aquesta font.

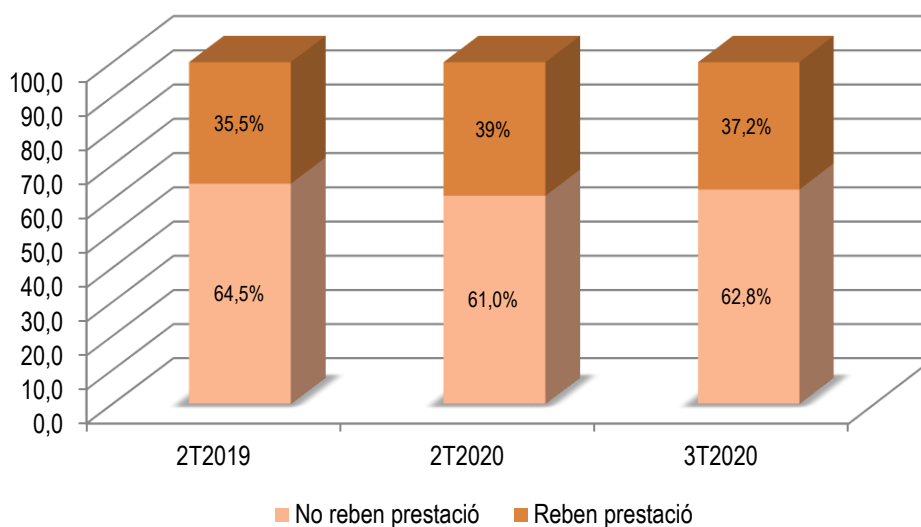
En aquesta ocasió, també hem optat per realitzar una doble comparativa: una relativa al període que va del 2n trimestre de 2019 al 2n trimestre de 2020 i una altra que va del 2n al 3r trimestre de 2020.

Taula 4.3.1. Taxa de desprotecció

	2n trim 2019	2n trim 2020	variació
Barcelona	64,5	61,0	-3,5
Catalunya	65,0	61,2	-3,8
	2n trim 2020	3r trim 2020	variació
Barcelona	61,0	62,8	1,8
Catalunya	61,2	63,6	2,4

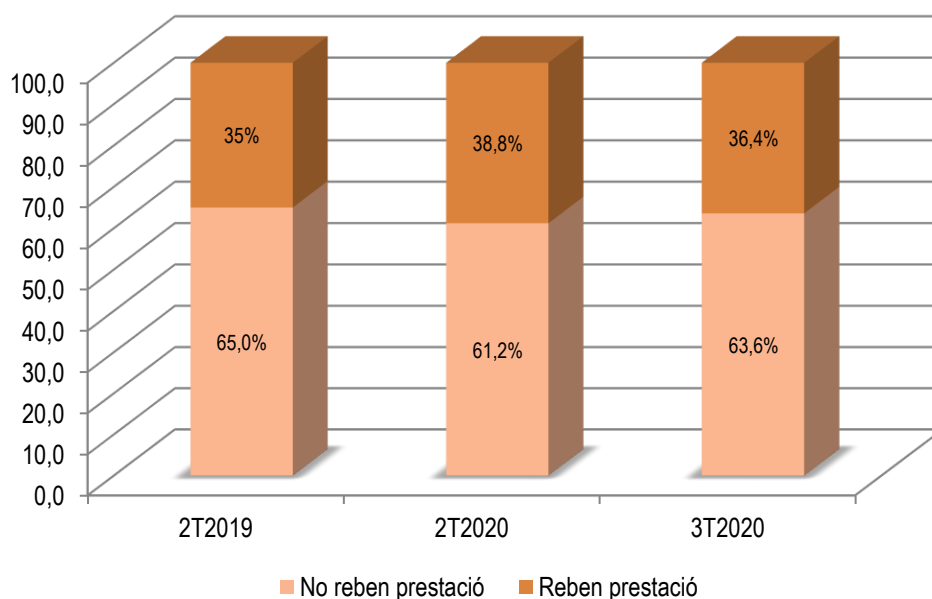
Font: Elaboració pròpia a partir de microdades de l'EPA (INE)

Gràfic 4.3.2. Persones desocupades segons si reben o no prestacions, a la província de Barcelona (2019 i 2020)

Font: Elaboració pròpia a partir de microdades de l'EPA (INE)

Gràfic 4.3.3. Persones desocupades segons si reben o no prestacions, a Catalunya 2019 i 2020)

Font: Elaboració pròpia a partir de microdades de l'EPA (INE)

En primer lloc, veiem com en l'àmbit temporal més llarg (segons trimestres de 2019 i 2020) la taxa de desprotecció ha baixat, tant per la província de Barcelona com per al conjunt del territori català. En concret, a Barcelona i pel 2n trimestre de 2020, el 61% de les persones desocupades declaren no rebre cap prestació contributiva ni subsidi assistencial. Això suposa una variació del -3,5 punts en la taxa respecte al 2n trimestre de l'any anterior, la

qual cosa suposa una lleugera millora ja que ha disminuït la proporció de persones sense protecció social.

En el cas de Catalunya, trobem que es reproduïx la mateixa dinàmica atès que, durant el 2n trimestre de 2020, el 61,2% de les persones desocupades no reben cap mena d'ajut, la qual cosa suposa una variació de -3,8 punts respecte del mateix període de 2019.

Cal remarcar que tot i la disminució en la taxa de desprotecció durant aquest període, les taxes continuen sent molt elevades i reflecteixen l'enorme proporció de persones desocupades que queden al marge dels mecanismes de protecció social. I que part de la reducció de la taxa de desprotecció s'explica per la notable reducció de persones desocupades de molt llarga durada, les que han exhaurit el dret a la prestació contributiva com a mínim.

D'altra banda, quan analitzem les dades des d'una perspectiva més recent i comparem el 2n i el 3r trimestre de 2020, trobem una evolució ben diferent. En aquest cas, sí que augmenta la desprotecció tot i que en diferent proporció en funció de l'àmbit territorial. En concret, per a la província de Barcelona ens trobem que el 3r trimestre de 2020 tenim una taxa de desprotecció de 62,8%, la qual cosa suposa un augment de 1,8 punts respecte el trimestre anterior.

L'evolució recent ens mostra com augmenta la taxa de desprotecció, tant per a la província de Barcelona (62,8%) com pel conjunt de Catalunya (63,6%), revertint la tendència de l'any anterior en que la variació era negativa.

En canvi, el diferencial per al conjunt de Catalunya és encara més acusat ja que el 3r trimestre de 2020 la taxa de desprotecció era del 63,6% quan tan sols tres mesos abans era del 61,2% registrant una variació de 2,4 punts.

4.4. Expedients de regulació d'ocupació

No podem publicar un informe sobre la situació laboral i social del país i de la província de Barcelona que no abordi la situació dels expedients de regulació d'ocupació, atès que aquest ha estat el principal instrument per mantenir l'ocupació i, per tant, per contenir l'augment de l'atur.

És important precisar alguns conceptes per poder interpretar correctament les dades. En primer lloc, cal distingir entre les modalitats d'expedients de regulació d'ocupació que tenen com a objecte l'extinció dels contractes de treball (els expedients de regulació d'ocupació o ERO) amb els expedients de regulació temporal d'ocupació (ERTO), que tenen com a objecte la suspensió del contracte de treball o bé la reducció de jornada. Els primers busquen la finalització (extinció) del contracte de treball de les persones afectades mentre que els segons persegueixen mantenir l'ocupació tot i que optant per dues possibilitats (la suspensió temporal de la relació contractual o bé la reducció temporal de les hores treballades per adaptar-la a les necessitats productives).

En segon lloc, cal precisar que la normativa que regula els expedients de regulació d'ocupació és d'àmbit estatal i té com a principal fonament l'article 47 de l'Estatut dels treballadors, tot i que posteriorment es desenvolupa en posteriors normatives. Amb l'esclat de la pandèmia derivada de la COVID-19, el govern central ha aprovat abundant normativa que va en la línia de redissenyar aquestes modalitats d'ERTO i adaptar-les a la conjuntura específica (podem destacar els reials decrets llei 8/2020, el 30/2020 i, més recentment, el 2/2021).

Per aquest motiu, analitzarem les dades relatives als expedients de regulació temporal (en la modalitat de suspensió i en la modalitat de reducció de jornada), així com també veurem el nombre d'expedients d'extinció (acomiadaments). La comparació serà amb dades relatives a Catalunya i el període estudiat seran els anys 2019 i 2020. D'aquesta manera podrem copsar l'increment tan significatiu que s'ha experimentat en aquest període. D'altra banda, hem preferit no oferir dades mensuals perquè aquesta elecció ens hauria distorsionat la lectura atès que, com s'han anat aprovant diverses modalitats –amb bonificacions i incentius diversos- les dades mensuals recollirien aquestes variacions però no ens serien útils per captar el que nosaltres volem recollir, que és l'evolució global de l'ús d'aquests expedients, així com l'evolució de les persones afectades per aquest tipus d'instruments.

Taula 4.4.1. Evolució del nombre d'expedients de regulació d'ocupació a Catalunya

	2019	2020	variació (N)	variació (%)
Acumulat anual	403	130.556	130.153	32.296,0
Suspensió de contracte	182	112.044	111.862	61.462,6
Reducció de jornada	39	7.815	7.776	19.938,5
Extinció	182	226	44	24,2

Font: Elaboració pròpia a partir dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu

La taula 4.4.1. ens ofereix dades dels diversos expedients de regulació aprovats durant el 2019 i el 2020. Les dades, que fan referència a l'acumulat anual de cadascú d'aquests dos anys, ens mostren de manera contundent l'evolució en l'ús dels expedients de regulació d'ocupació. En concret hem passat de 403 expedients de regulació aprovats a Catalunya el 2019 a 130.556 el 2020.

És important remarcar l'elevat pes que tenen en el conjunt els expedients de regulació temporals (ja siguin en la modalitat de suspensió del contracte o en la modalitat de reducció de jornada), en comparació amb els d'extinció. Si bé és cert que els expedients d'extinció, que impliquen acomiadaments, han augmentat (han passat de 182 el 2019 a 226 el 2020) observem que aquest augment és moderat.

El tret principal que volem destacar en aquest capítol és que l'augment espectacular s'ha produït amb els expedients de regulació temporals (ja siguin de suspensió de contracte o de reducció de jornada). Aquests, han passat de 221 el 2019 a 119.859 el 2020.

Ens interessa especialment desagregar les dades per modalitat, ja que ens aportarà informació més acurada. Cal remarcar que els expedients que implicaven una suspensió temporal del contracte van ser 182 el 2019 i van passar a 112.044 el 2020. En termes relatius, l'augment encara és fa més evident atès que és del 61.462%. Per altra banda, els de reducció de jornada van passar de 39 expedients el 2019 a 7.815 el 2020, la qual cosa suposa un augment percentual de 19.938%. Resulta evident que l'augment ha estat espectacular i demostra l'elevadíssim ús que han fet les empreses d'aquests instruments.

Arribats a aquest punt, hem de precisar un apunt metodològic i és que a la taula, veiem que l'acumulat anual pel 2020 és de 130.556 expedients mentre que el sumatori dels expedients de suspensió, reducció de jornada i extinció sumen 120.085. Aquest diferencial de 10.471 expedients corresponen, de manera majoritària, a expedients combinats de suspensió i reducció que no encaixen plenament en cap de les tres categories que hem inclòs a la taula. Aquestes modalitats corresponen a noves opcions que s'han creat durant el 2020 i, per això, no existien durant el 2019. Per raons de racionalitat i claredat expositiva no hem incorporat aquestes modalitats a la taula i per això, el matis metodològic.

Malgrat que no farem una anàlisi detallada per mesos, sí que volem apuntar unes pinzellades que contribuiran a interpretar el canvi tan sobtat que s'ha fet en relació a aquests instruments. Del total de 130.556 expedients aprovats durant el 2020, 84.207 es van aprovar el mes d'abril. Tenint en compte que el mes de febrer es van aprovar tan sols 25 expedients, el canvi es va iniciar el març, coincidint amb l'esclat de la pandèmia, ja que aquell mes de març va tancar amb 5.835 expedients aprovats. L'explosió definitiva però en l'ús generalitzat d'aquests instruments va produir-se al mes d'abril, amb els més de 84.000 expedients aprovats esmentats anteriorment.

Taula 4.4.2. Evolució del nombre de persones afectades per expedients de regulació d'ocupació a Catalunya.

	2019	2020	variació (N)	variació (%)
Acumulat anual	10.059	1.052.699	1.042.640	10.365,2
Suspensió de contracte	3.490	900.208	896.718	25.693,9
Reducció de jornada	390	144.555	144.165	36.965,4
Extinció	6.179	7.936	1.757	28,4

Font: Elaboració pròpia a partir dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu

Com es lògic, l'augment del nombre d'expedients ha comportat un increment proporcional de persones afectades per aquests expedients. Creiem necessari aportar algunes dades que il·lustrin aquesta afirmació.

En primer lloc, veiem que les persones afectades per expedients d'extinció, que han finalitzat amb la seva relació laboral, eren 6.179 el 2019 i van passar a 7.936 el 2020, la

qual cosa suposa una variació de 1.757 persones entre aquests dos períodes (un 28,4% en termes percentuals).

En segon lloc, tornem a veure com els expedients de regulació temporal han afectat a un nombre molt més elevat que els d'extinció i que el salt quantitatiu entre el 2019 i el 2020 és realment sorprenent. En concret, el 2019 eren 3.880 les persones afectades i el 2020 han estat 1.044.763.

Entrant al detall de les modalitats, veiem com els expedients de suspensió temporal del contracte van afectar el 2019 a 3.490 persones mentre que el 2020 van ser 900.208 les persones afectades. Això suposa un increment de 896.718 persones (25.694% més). Per altra banda, els expedients de reducció de jornada van afectar el 2019 a 390 persones mentre que a l'any següent van ser 144.555 les persones incloses en un expedient d'aquest tipus. En aquest cas, la variació va ser de 144.165 persones més i, expressat en termes relatius, un increment de 36.965%.

A la vista de les dades, podem afirmar que s'ha produït un augment realment excepcional, mai vist a la nostra història, en l'ús dels expedients de regulació temporal d'ocupació i, per tant, també s'ha produït un increment proporcional en el nombre de persones incloses en aquests expedients.

Arribats a aquest punt cal dir que, malgrat les dificultats de gestió associades al cobrament de les prestacions derivades de la situació de suspensió, molt evidents durant els primers mesos de pandèmia, els ERTO s'han posat de manifest com un instrument útil per salvar l'ocupació i contenir l'atur. Tot i així, les xifres de l'atur, ens recorden, mes rere mes, que aquests instruments no han estat suficients i que cal adoptar mesures més enèrgiques, que complementin els ERTO, per reactivar el teixit productiu i recuperar el nostre mercat de treball.

L'esclat de la pandèmia ha fet incrementar exponencialment l'ús dels expedients de regulació per part de les empreses, especialment els temporals.

5. RESUM EXECUTIU

Mercat de treball

Entre 2019 i 2020 a Catalunya s'ha donat una caiguda de la població activa del 4,2%, un 4,4% a la província de Barcelona. Aquesta reducció l'han patit tant homes com dones, però elles ho han fet de manera més intensa.

La comparativa entre el 2n i 3r trimestre de 2020 però, deixa veure una recuperació de l'activitat del 3,6% pel conjunt català i d'un 3,5% a la demarcació de Barcelona i, en aquest cas, també recuperen efectius tant homes com dones, però elles amb més intensitat.

En un any s'han destruït més de 202.000 llocs de treball, una pèrdua del 6% pel conjunt català. Aquesta situació a la demarcació de Barcelona s'ha traduït en una reducció del 6,1% d'ocupació i més de 153.000 llocs de treball. L'anàlisi per sexes permet veure com les dones són les qui pateixen la reducció de llocs de treball de manera més acusada (-6,6%) mentre que els homes ho fan en un 5,4%. A Barcelona, la reducció femenina ha estat del 6,8% i la masculina del 5,4%.

La davallada de la xifra de llocs de treball es tradueix en un notable increment de l'atur. L'inici de la pandèmia ha deixat més de 471.000 persones sense feina a Catalunya, exactament un 9,9% més que abans de la crisi sanitària. En un any, les dones han augmentat en un 8,2% i els homes en un 11,5% la desocupació. A la província de Barcelona, les persones aturades han resultat més de 339.000. Han estat els homes els qui han patit un major augment, del 14,4% mentre que les dones han incrementat l'atur en un 4,4%. La comparativa intertrimestral entre el 2n i 3r trimestre de 2020 deixa veure que només les dones incrementen les xifres d'atur, concretament en un 15,4%, mentre que els homes han reduït en un 0,1% la desocupació. Aquest comportament s'accentua a la província de Barcelona ja que les dones presenten un augment del 23,9% mentre que els homes ho han fet en un tímid 0,1%.

El treball a temps parcial ha caigut en un 17,1% a Catalunya entre el 2019 i 2020, mentre que el treball a temps complert també ho ha fet en un 4,1%. A la província de Barcelona, el treball a temps parcial s'ha reduït de manera més intensa, en un 19,3%, mentre que el treball a jornada completa ho ha fet en un 3,9% menys. Entre el 2n i 3r trimestre de 2020 s'ha donat un canvi de tendència i el treball a temps parcial a Catalunya ha passat a augmentar en un 8,9%.

Les dones són les qui segueixen sent protagonistes del treball a temps parcial amb una distància entre taxes de més de 12 punts percentuals, tot i la reducció del treball a temps parcial en el període de crisi sanitària.

Respecte el treball parcial involuntari, el 2n trimestre de 2020 a Catalunya hi ha un 44,8% de persones amb jornada parcial que desitjarien un treball a temps complet. A la província de Barcelona aquesta xifra se situa en un 45%.

Tenint present que hi ha un volum molt superior de dones que treballen a jornada parcial, hi ha un 49,2% del total d'homes que voldrien un treball a jornada completa, front a un 43% del total de dones a Catalunya. A la província de Barcelona la involuntarietat dels homes és del 49,5% i la de les dones del 43,1%.

L'anàlisi realitzat en el present informe ens ha permès detectar un increment, sobretot de dones, que treballen a temps parcial per cura d'infants, adults malalts o altres obligacions familiars. Deduïm que aquesta elecció pot tenir explicació, en part, per la situació de pandèmia que vivim i ha fet que la parcialitat involuntària hagi decrescut.

El 2n trimestre de 2020, el treball temporal s'ha reduït en un 19% en un any, mentre que l'estable ho ha fet en un 3,1% a Catalunya. A la província de Barcelona, la temporalitat ha caigut en un 21%, mentre que la indefinida ho ha fet en un 3,2%.

La comparativa entre el 2n i 3r trimestre de 2020 mostra un creixement de la població assalariada temporal del 7,4% a Catalunya, mentre que la indefinida ho fa en un 2,7%. A Barcelona, la tendència ha estat del 5,1% d'increment de la població assalariada temporal i del 1,6% de la indefinida. Per tant, es recupera l'ocupació assalariada a costa, sobretot, de contractació inestable.

En un any la destrucció temporal s'ha donat amb més intensitat entre els homes, mentre que la indefinida ha estat més marcada entre les dones, pel global català. Ells han reduït en un 25% l'ocupació assalariada temporal, mentre que les dones ho han fet en un 13,3%. A la demarcació de Barcelona, el cas masculí ha resultat d'una reducció del 27,4% mentre que el cas femení ha estat del 15,2% menys.

En el període de certa recuperació, del 2n al 3r trimestre de 2020 i a Catalunya, els homes augmenten l'ocupació assalariada temporal en un 10,2%. En canvi, les dones han augmentat la contractació temporal en un 5%.

La taxa de temporalitat a Catalunya se situa en un 18,8% al 2n trimestre de 2020, 2,9 punts menys que fa un any. Entre homes i dones la incidència de la temporalitat és palpable, ja que elles mostren una taxa del 20,7% front al 16,9% dels homes pel global català.

L'anàlisi de l'ocupació assalariada per grans sectors d'activitat i tipus de contracte pel conjunt català ens ha permès veure com, en un any, la destrucció d'ocupació assalariada

temporal més intensa s'ha donat al sector industrial (-32,1%) i als serveis (-17,8%). L'únic sector que ha aconseguit resultats positius en l'evolució de l'ocupació indefinida ha estat la construcció, que ha augmentat en un 2,2% els seus efectius, tots ells homes.

L'impacte de la crisi generada per la COVID-19 sobre les ocupacions, ens indica que s'ha donat una reducció generalitzada de l'ocupació assalariada en totes les ocupacions. Només el cas del personal tècnic i professionals de recolzament, ha aconseguit incrementar en un 6,2% i 21.605 persones assalariades més que fa un any. Increment que s'ha donat només entre els homes.

En temps de pandèmia, l'ocupació que s'ha destruït més intensament ha estat la temporal, tot i que la indefinida no ha patit millor sort. El sector més castigat ha estat la indústria i les ocupacions més castigades, en volum, les elementals.

L'efecte desànim per part de la població treballadora s'explica per la pèrdua de confiança en el mercat de treball. En aquest sentit, 36.551 persones pateixen desànim a Catalunya, el 2n trimestre de 2020. En un any aquesta xifra ha augmentat en un 87,5% i 17.056 persones desanimades més. Aquest col·lectiu no cerca feina activa perquè no creu trobar una ocupació, però sí que els continua mancant una feina tot i ser classificades com a inactives. Per tant, les xifres de l'atur serien superiors si comptabilitzéssim aquest col·lectiu desanimat.

La darrera dada disponible sobre salaris és de 2018 i en aquell any el salari brut mitjà anual va ser de 25.552,84€. Des de 2009, l'increment salarial ha estat de 1.701,53€ bruts anuals (7,1% d'augment).

L'anàlisi per sexes mostra com les dones perceben salaris significativament inferiors als dels homes (6.350,33€ menys), diferència que s'explica en part, perquè les jornades parcials i els menors salaris recauen sobre elles.

La taxa de risc de pobresa en el treball indica, el 2019, que a Catalunya hi ha més de 400.000 persones treballadores que malgrat tenir una feina pateixen risc de pobresa o exclusió social (12,1%). Per tant, en aquests casos, la feina no és garantia de poder tenir una vida digna sent un clar símptoma de precarietat laboral.

El teletreball ha estat una alternativa en època de pandèmia i confinament domiciliari que ha permès continuar l'activitat productiva a una part de la població treballadora, sense posar en perill la salut i reduint el risc de contagi. En ple esclat de la crisi sanitària, durant el 2n trimestre de 2020, entorn a 519.900 persones assalariades van declarar treballar des del domicili, un 19,2% del total de la població assalariada. En aquest trimestre, van treballar en aquesta modalitat un 21,2% de dones front a un 17,1% d'homes.

Entre el 2019 i el 2020, el nombre de persones que van declarar fer hores extres no remunerades va créixer exponencialment, exactament un 19,7% i gairebé 9.000 persones assalariades més. En aquest període però, només van ser les dones les qui van

incrementar les xifres, mentre que els homes van reduir els casos. Entre el 2n i 3r trimestre però, van ser els homes els qui van créixer en un 6,6% en afirmar haver fet hores extres no pagades, mentre que les dones van passar a reduir el nombre de casos en un 1,6%.

Pel que fa al volum d'hores extres no remunerades, l'esclat de la pandèmia va fer que aquestes augmentessin en un considerable 97%, tant en homes com en dones. Durant el període de desescalada però, el volum d'hores extres no retribuïdes s'ha reduït en un 28,7% entre el 2n i 3r trimestre.

La intensitat de les hores extres no retribuïdes, que permet veure quantes hores extres recauen sobre una persona assalariada, ens mostra com abans de l'esclat de la pandèmia, una persona assalariada va fer a Catalunya, una mitja de 6,9 hores extres no pagades a la setmana. En plena crisi sanitària van recaure 11,4 hores extres no retribuïdes a la setmana i al 3r trimestre de 2020, en desescalada i període d'estiu, la xifra va ser de 8 hores. Aquesta mala pràctica va impedir generar a Catalunya, el 2n trimestre de 2020, 15.065 llocs de treball a jornada completa.

Llars sense ingressos laborals

Les llars catalanes en les que viuen persones sense cap ingrés de caràcter laboral han augmentat, entre el segon trimestre de 2019 i el mateix període del 2020, en 21.871 llars, en el cas de Catalunya (24,2% d'augment). A la província de Barcelona l'augment ha estat de 17.666 llars que, en termes relatius, suposa una variació del 29,4%. Per tant, podem dir que a la província de Barcelona ha crescut més la proporció de llars sense ingressos laborals.

També ha augmentat el nombre de persones que viuen en aquestes llars en que no hi ha cap ingrés de caràcter laboral. En concret, entre 2019 i 2020 (2n trimestres), ha augmentat en 46.453 les persones que, vivint a Catalunya, es troben en aquesta situació, la qual cosa suposa un augment del 27,8% en tan sols un any. A la província de Barcelona l'augment ha estat de gairebé 40.000 persones i una variació relativa del 37,4%, gairebé deu punts superiors a la del conjunt de Catalunya.

L'evolució per sexes mostra un comportament desigual. Les dones que viuen en llars sense ingressos laborals han augmentat a la província de Barcelona en un 44,3% durant aquest període mentre que els homes ho han fet a raó d'un 29,6% (14,7 punts percentuals de diferència). A Catalunya, les dones han incrementat en un 34,1% mentre que els homes ho han fet en un 21,1%.

Taxa de risc de pobresa i exclusió social

A Catalunya, el 2019 hi havia 1.175.700 persones en situació de risc de pobresa o exclusió social, segons indica la taxa AROPE. D'aquestes, 539.100 eren homes i 636.600 eren dones.

El 24,2% de persones en edat laboral que viuen a Catalunya es troben en risc de pobresa i exclusió social, segons els criteris de la taxa AROPE.

Un altre indicador per mesurar el nivell de pobresa d'una població és el concepte de llindar de la pobresa. Segons aquest indicador, la taxa de pobresa per a Catalunya durant el 2019 va ser del 19,5%. La taxa masculina va ser del 18,3% i la femenina del 20,7%, evidenciant com la pobresa afecta de manera més intensa a les dones.

Durada de l'atur

Durant el darrer any (2n trimestre de 2019 i 2020) l'eclosió de la pandèmia ha provocat un augment considerable de la proporció de persones en atur de curta durada. En concret, a Catalunya, les persones que porten menys de 6 mesos han augmentat en un 57,9% i les que porten entre 6 mesos i un any han incrementat en un 15,1%.

La província de Barcelona ha patit amb major contundència l'augment de les persones aturades que porten entre 6 mesos i un any. En concret, aquestes han augmentat en un 26,8% mentre que la variació pel conjunt de Catalunya ha estat del 15,1%.

Prestacions contributives

El nombre de persones perceptores de prestacions contributives ha augmentat en totes les categories, durant el període que va de març a desembre de 2020. A la província de Barcelona l'augment ha estat del 3,1% però, al conjunt del país la variació ha estat molt més intensa, situant-se en un 8,1%.

Els homes han estat perceptors d'aquestes prestacions en major mesura que les dones atès que han incrementat en un 10,1% el nombre de prestacions aprovades en l'àmbit de Catalunya, mentre que les dones perceptores han augmentat en un 6,2%.

Taxa de desprotecció

Malgrat que hem observat una lleugera reducció en relació a l'any anterior, la taxa de desprotecció pel 2020 continua sent molt elevada i es situa en un 61,0% a la demarcació de Barcelona i en un 61,2% en l'àmbit de Catalunya.

Les dades més recents (3r trimestre de 2020) ens marquen una tendència de creixement en la taxa de desprotecció, tant per Barcelona (62,8%) com a Catalunya (63,6%).

Expedients de regulació d'ocupació

L'esclat de la pandèmia derivada de la COVID-19 ha fet incrementar exponencialment l'ús dels expedients de regulació de l'ocupació, especialment els temporals (de reducció de jornada o de suspensió de l'activitat). A Catalunya, els expedients de regulació d'ocupació (ja fossin de suspensió, reducció o extinció) van passar de ser 403 el 2019 a 130.556 el 2020.

L'ús més intens es va registrar en els expedients temporals. Els expedients de suspensió de l'activitat van passar de 182 el 2019 a 112.044 el 2020, afectant a 900.208 persones. Per altra banda, els expedients de reducció de jornada van passar de 39 el 2019 a 7.815 durant el 2020, afectant a 144.555 persones.

Aquests instruments s'han demostrat útils, tot i que insuficients, per mantenir l'ocupació i contenir la caiguda de l'atur i, alhora, mantenir la demanda interna.

6. CONCLUSIONS

El present informe ens ha permès veure com l'esclat de la pandèmia provocada per la COVID-19 ha tingut una incidència molt acusada en termes d'ocupació, activitat i atur, principalment. I la destrucció de llocs de treball hagués sigut molt més intensa de no ser per les mesures excepcionals adoptades, fonamentalment la flexibilització dels expedients de regulació temporal d'ocupació (ERTO).

Aquesta destrucció d'ocupació s'ha traduït en un creixement de la incidència de l'atur quan encara no s'havien recuperat els nivells previs a l'esclat de la crisi financera de 2008. Cal tenir present que la pandèmia ha impactat en uns mesos de l'any -setmana santa en la primera onada i període estiuenc en la segona- especialment favorables pel que fa a contractacions de temporada. Per això, si l'augment de l'atur no ha estat més accentuat, ha estat, per una banda, pels ERTOS i, per l'altra, per l'increment de la inactivitat com a conseqüència de l'efecte desànim i per l'impediment de cercar feina ocasionat pel confinament domiciliari.

L'impacte en termes d'ocupació, com s'ha pogut constatar en crisis anteriors, ha estat desigual entre col·lectius, accentuant encara més les desigualtats. Les dones, els joves, les persones immigrants i els qui tenen contractes temporals, són els col·lectius laboralment més vulnerables i els que sempre acaben patint amb més intensitat l'impacte de crisis com la de la COVID-19. Per sectors, hem pogut veure que en els dos primers trimestres de pandèmia, els serveis i la indústria han estat els més afectats en termes de pèrdua d'ocupació a diferència de la crisi anterior, on l'efecte inicial es va concentrar en primer lloc en la construcció.

El comportament laboral ha estat clarament marcat per la situació de crisi sanitària sense precedents i les conseqüències que se'n desprenen, que de moment són transitòries, caldrà veure si es converteixen en estructurals, afegint-se als mals endèmics que arrossega el propi mercat de treball català.

Davant aquest escenari se'ns plategen dubtes com ara quina capacitat d'absorció tindrà el mercat de treball per inserir de nou les persones treballadores que ara es troben en ERTO o en situació de desocupació, o com s'ha de protegir el teixit empresarial ja que aquest ha estat fortament castigat en termes de solvència, i la manca d'inversió i de recursos pot comportar una situació de feblesa estructural a mitjà termini.

Les restriccions que s'han aplicat per fer front a les diferents onades de la pandèmia han ocasionat un creixement del ERTOS, mol accentuat en el segon trimestre, però que a finals de 2020 encara afectava a prop de 200.000 persones treballadores. Aquesta

situació dificulta encara més poder fer prediccions futures, però el cert és que aquesta mesura, que ha estat molt útil per contenir la destrucció d'ocupació i l'increment de l'atur, ha d'anar acompanyada de mesures més dinàmiques que contribueixin a facilitar la reabsorció de treballadors i treballadores.

Una de les conseqüències evidents que ha deixat l'any de pandèmia és l'augment de les desigualtats i la manca de feina de moltes persones treballadores. Sectors més presencials i per tant més vulnerables a les mesures de distanciament social com el turístic, el cultural o el lleure, les empreses més petites i les persones treballadores precàries que malauradament no s'han pogut acollir al teletreball, han esdevingut els més afectats. La població que, malgrat tenir una feina, es troba en risc de pobresa i exclusió social a Catalunya pot créixer de manera accentuada si la situació actual no s'acompanya de mesures de protecció social adequades.

L'augment considerable de llars sense ingressos laborals, però també de les llars on les rendes salarials s'han reduït per efecte de les prestacions o de la reducció del temps de treball, ha deixat moltes famílies ofegades. Encara més si tenim en compte la dificultosa gestió del Servicio de Empleo Público Estatal, ocasionada per l'allau d'incidències que han rebut per tramitar la prestació d'atur. Aquesta dificultat per assumir el paper de gestor de prestacions ha posat de manifest la manca de recursos que té aquest servei i l'efecte de les retallades i de la manca d'inversió en Serveis Públics essencials com aquest en el marc de la protecció social.

Alguns experts parlen de la poca transferibilitat de les persones treballadores afectades per l'atur, per manca d'habilitats que es podrien emprar en altres sectors amb més futur. Aquest desajust reclama de polítiques d'ocupació centrades en l'assessorament, l'orientació i la formació d'aquestes persones, que de no actuar amb rapidesa i pragmatisme, quedaran encallades a les cues del registre de l'atur per llargs períodes. L'anticipació dels canvis al model productiu que comportarà la lluita contra el canvi climàtic o la digitalització i automatització, precisa d'una transició justa que té el seu fonament en uns Serveis d'Ocupació i un Sistema de Formació i Qualificació Professional dotats dels recursos necessaris.

Els reptes essencials de CCOO per garantir el retorn al mercat de treball de les persones afectades per ERTO passa en primer lloc per derogar les reformes laborals que s'han evidenciat injustes i contraproductes. En segon lloc, esdevé inajornable reforçar les Polítiques actives d'ocupació perquè resultin útils per a la població treballadora i per a les empreses i ajudin a fer front a aquest nou repte que ens planteja l'escenari que ens ha deixat un any de crisi sanitària. Cal estar en condicions per assumir el repte que la crisi ha instal·lat, d'un dia per un altre, entre la població treballadora i que ha accelerat la transformació del nostre teixit productiu. Aquest repte suposarà canvis profunds en les demandes i hàbits de consum, en les necessitats en termes de qualificació i posarà de relleu les demandes formatives que se n'originaran.

L'informe ens ha permès evidenciar els defectes estructurals del mercat de treball, que ens confronta amb la xacra injustificable de la pobresa laboral, això és, dels treballadors i treballadores que malgrat tenir una feina són persones en risc de pobresa i exclusió social. Però també ens obliga a plantejar respostes als reptes de futur i a les incerteses que tothom coincideix que hem d'afrontar. En aquest sentit, cal corregir la marcada dualitat del mercat de treball i que la recuperació no passi per estendre encara més el nombre de llocs de treball d'escàs valor afegit i amb condicions laborals precàries. Aquesta fórmula l'hem viscut i sabem que no ha funcionat. Altrament, no es pot permetre que augmenti el treball no remunerat, evitant la generació d'ocupació fent assumir a la població treballadora hores extres no retribuïdes i altes càrregues de treball.

El teletreball ha de ser una opció amb garantia de drets i cal reduir la bretxa digital per evitar l'accés desigual a les tecnologies. També cal millorar les polítiques actives d'ocupació com a eina útil i eficaç en termes d'inserció de les persones treballadores o de les persones en atur crònic. Posar en contacte el teixit empresarial i el sistema educatiu és clau, així com dotar de recursos el propi servei públic d'ocupació incrementant el seu paper en la intermediació laboral. La feina de prospecció és bàsica per adaptar la formació a les noves necessitats i de demanda de sectors tractors de l'economia. Per tant, les polítiques actives d'ocupació, en consonància amb les polítiques passives i les prestacions, són clau per revertir la situació.

El major repte que tenim sobre la taula, és sens dubte resoldre la situació sanitària, però també contribuir a la reactivació i transformació econòmica del futur. Oportunitats com el programa Next Generation EU representen una alternativa intel·ligent que ha de permetre una renovació profunda del model productiu que fins ara s'ha demostrat obsolet. En aquest sentit cal que els projectes emblemàtics que es financin amb inversió pública, tinguin un retorn no tan sols pel que fa l'estoc de capital públic, malmès tant en la crisi anterior, com en el període de recuperació, sinó també en termes d'ocupació. Els fons europeus reclamen un fort lideratge públic que tingui en l'ocupació de qualitat la clau de volta de la transformació d'un teixit productiu que en primer lloc ha de beneficiar a les persones treballadores i a la ciutadania mitjançant un estat del benestar millorat.

Tenim la responsabilitat de saber fer front a la situació de manera intel·ligent i acompanyar la recuperació i la transformació des de les consignes europees. Hem de contribuir a reparar els mals econòmics i socials causats per la pandèmia, pensant en un futur més ecològic, més digital, més resiliència i millor adaptat als reptes actuals i de futur. També cal aprofitar la iniciativa REACT-EU per tal de reactivar l'economia tot reforçant l'educació, la sanitat i els serveis socials i superant l'herència en termes de desigualtats que ens va deixar la crisi anterior, i que ha aprofundit aquesta nova crisi ocasionada per la pandèmia.

Per tot l'exposat i davant la situació de gran incertesa que ens trobem, cal que els poder públics vetllin per revertir la situació de la manera més igualitària possible. Cal lluitar perquè la transformació i la recuperació siguin per tothom i garanteixin una vida digna a les persones treballadores i a la ciutadania en general.

